

Београд 2019.

Завод за проучавање културног развитака
Риге од Фере 4, Београд

За издавача: др Вук Вукићевић

Уредник: Пеђа Пивљанин

Организатор пројекта: Маја Маринковић

Избор из транскрипта: др Владимир Коларић

Превод на енглески: Луси Стивенс и Грег де Кјур

Превод на француски: Бојан Савић Остојић

Превод на руски: др Светлана Гољак и Соња Бојић

Превод на кинески: Ђин Сјаолеи, Ана Јовановић и
Уна Мишковић

Превод на персијски: Александар Драговић

Дизајн: Ненад Баћановић

Штампа: *Ретро Принт* д. о. о.
Душана Вукасовића 74/2 Београд

Тираж: 70

Објављивање ове публикације омогућило је
Министарство културе и информисања
Републике Србије

САДРЖАЈ

БЕОГРАДСКИ КОНТРАПУНКТ.....	5
BELGRADE COUNTERPOINT.....	18
LE CONTREPOINT DE BELGRADE.....	31
БЕЛГРАДСКИЙ КОНТРАПУНКТ.....	44
贝尔格莱德多重旋律	57
70.....	همایش «نقطه مقابل» بلگراد

БЕОГРАДСКИ КОНТРАПУНКТ

„Београдски контрапункт“, у организацији Министарства културе и информисања Републике Србије као покретача и Завода за проучавање културног развика као реализатора, је међународни скуп чији је циљ да окупи уметнике и мислиоце из различитих делова света, који својим радом значајно доприносе разумевању савремених светских токова, односно ситуације у којој се човек налази у данашњем времену.

Београдски контрапункт је прилика за разговор о питањима која се тичу заједничких и битних искустава, а на које се, са разних личних и геокултурних тачака, могу пружити различити одговори, а могу се, с друге стране, те разлике ускладити у један широко заснован поглед, као у музичком контрапункту.

Зашто баш „београдски“ контрапункт? Јер Београд је место контрапункта, било и остало. Београд је навикао да буде позорница, не само судара него и сусрета. Свако потпуније сагледа себе у сусрету са другим. Књижевно стварање и слободно мишљење на том темељу гради ширину и дубину упознавања света и времена. Београдски контрапункт је и замишљен да буде показни пример уверења да је човек биће разговора и да у разговору свако може да потврди своју истину, а да не одбаци истину другог.

„Београдски контрапункт“ је први пут одржан 2017. године, када су на питања постављана у оквиру теме „Шта књижевност може да учини у данашњем времену?“ одговарали Петер Хандке, Фредерик Бегбеде, Захар Прилепин, Ју Хуа и Милован Данојлић. На „Београдском контрапункту“ одржаном 2018. године, посвећеном теми „Шта са глобализацијом у култури?“, учествовали су Џанг Канганг, Јуриј Пољаков, Гунар Кваран, Франсиско Лопез Сача, Дејвид Хомел и Владимир Пишталло. Разговоре су водили министар културе и информисања Владан Вукосављевић и редитељ Емир Кустурица.

УМЕТНОСТ У ВРЕМЕНИМА КРИЗЕ И РАТОВА: ПОГЛЕД ИЗ ДАНАШЊИЦЕ

На трећем „Београдском контрапункту“, одржаном 17. и 18. јуна 2019. године, централни догађај је био округли сто на тему „Уметност у временима кризе и ратова: поглед из данашњице“, где су нас посебно интересовали одговори на следећа питања:

- Уметност настаје и у време ратова и најтежих друштвених криза. Да ли такве историјске околности искључиво негативно утичу на уметнички процес, или могу представљати инспирацију за уметнике, или помоћи уметности у трагању за сопственим смислом?
- Да ли уметност и уметници могу да буду одговорни за настанак ратова и криза и могу ли активно доприносити њиховом превазилажењу?
- Каква је разлика између уметника као ствараоца и као грађанина у ситуацији ратова и криза, и колико она одређује његово деловање? Каква је уопште одговорност уметника као уметника у таквим околностима?
- Колико и на који начин уметност може помоћи бољем разумевању и тумачењу ратних и кризних ситуација и односа, као и човека и људског друштва кроз њихову призму?
- Може ли се, заиста, „певати после Аушвица“, или је „певање“ тада управо и најпотребније?

УЧЕСНИЦИ:

Хабиб Ахмадзаде (Habib Ahmadzadeh, 1964), један од водећих иранских прозних писаца, редитељ и сценариста играних и документарних филмова, професор Универзитета уметности у Техерану. Учесник иранско-ирачког рата, који битно обележава његово дело. Превођен је на енглески и руски језик, добитник више књижевних награда. На српски је преведен његов роман „Партија шаха са Машином Судњег дана“.

Џанг Ђиџијанг (Zhang Jiqiang, 1962), кинески драмски писац, руководиоца Удружења драмских писаца Шандонга, председник Академије уметности, директор Драмског студија, ментор на Универзитету и Универзитету уметности провинције Шандонг. Радио је на пројектима друштвеног и културног развоја провинције Шандонг и аутор је неколико монографија из области уметности. За своје драмско стваралаштво добио је више награда националног и међународног значаја, укључујући награду Министарства културе за нову драму и награду за иновације у култури.

Герман Садулајев (Герман Садулаев, 1973), један од водећих руских прозних писаца средње генерације и друштвени аналитичар, веома активан учесник друштвеног и културног живота у Русији, добитник већег броја националних и међународних признања, превођен на више језика. На српски су му преведене две књиге: „Ја, Чечен“ и „Бич Божји“, а на Драмском програму Радио Београда 2019. године је изведена драматизација његове приповетке „Једна ластва не чини пролеће“.

Мухарем Баздуљ (1977), прозни писац, песник, преводилац, новинар и публициста. Објавио је осам романа, пет књига приповедака, три књиге колумни, две књиге есеја и једну књигу поезије. Сарађује са водећим новинама и часописима у Србији, Босни и Херцеговини и региону. Добитник је више награда за књижевни и новинарски рад, а дела су му превођена на енглески, немачки, пољски, бугарски и македонски језик.

Слободан Деспот (1967), прозни писац, издавач, публициста, преводилац и фотограф. Уредник у швајцарској издавачкој кући „L’Age d’Homme“, за коју је на француски превео дела Добрице Ћосића. Милоша Црњанског, Моме Капора и других аутора са српског, енглеског, немачког, руског и италијанског језика. Суоснивач издавачке куће „Хениа“, оснивач и уредник часописа „Antipresse“. Аутор четири књиге есеја, две фотографске књиге, једне биографије и једног путописа и романа „Плава светлост“ и „Мед“, који је преведен на српски језик.

УВОДНИЧАРИ И МОДЕРАТОРИ:

Владан Вукосављевић је министар културе и информисања Републике Србије. Дипломирао је на Правном факултету Универзитета у Београду и имао неколико студијских боравака у Француској и Немачкој. Писао је текстове за „Правник“, „Књижевну реч“ и НИИ. Од 2004. године је члан Крунског савета породице Карађорђевић, а био је и потпредседник Управног одбора Задужбине Милош Црњански. Председник је управног одбора Форума словенских култура, а на његову иницијативу покренута је акција „Негујмо српски језик“ и установљене награде „Културни образац“ и „Новица Тадић“. На место секретара за културу Града Београда именован је 2013. године, а од 2016. године је на месту министра културе и информисања. Говори енглески и француски језик.

Емир Кустурица је српски филмски редитељ, глумац, прозни писац и музичар, двоструки добитник „Златне палме“ на Филмском фестивалу у Кану, „Златног лава“ на Венецијанском филмском фестивалу, награде „Цезар“ и других значајних признања. Носилац Ордена витеза реда уметности и књижевности Републике Француске. Оснивач и директор филмског и музичког фестивала „Кустендорф“ у етно-селу Дрвенград и идејни творац Андрићграда, културног центра посвећеног Иву Андрићу. Између осталих, режирао је филмове „Сјећаш ли се Доли Бел?“, „Отац на службеном путу“, „Дом за вешање“, „Arizona Dream“, „Подземље“, „Црна мачка, бели мачор“, „Живот је чудо“, „Завет“, „На млечном путу“ и написао књиге „Смрт је непровјерена гласина“ и „Сто јада“ и „Шта ми ово треба“.

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Мухарем Баздуљ, Хабиб Амадзаде, Цанг Ђићијанг, Емир Кустурица, Владан Вукосављевић, Герман Садулајевић и Слободан Деспот

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: Muharem Bazdulj, Habib Ahmadzadeh, Zhang Jiqiang, Emir Kusturica, Vladan Vukosavljević, German Sadulaev and Slobodan Despot

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : Muharem Bazdulj, Habib Ahmadzadeh, Zhang Jiqiang, Emir Kusturica, Vladan Vukosavljević, German Sadulaev et Slobodan Despot

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Мухарем Баздуљ, Хабиб Ахмад-заде, Чжан Цзыцян, Емир Кустурица, Владан Вукосавлевич, Герман Садулаев и Слободан Деспот

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：穆哈莱母·巴兹杜尔，哈比卜·艾哈迈德扎德，张积强，埃米尔·库斯图里卡，弗拉丹·武科萨夫列维奇，戈尔曼·萨督莱耶夫，斯洛博丹·德斯伯德

همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد : محرم بازدول، حبيب احمدزاده، چيچينگ جانگ

استیرونتساکریمایاقآ، ولادان وُوکساوولیویچ، گرمان سادولایو، اسلوبودان دِسپُت

ИЗБОР ИЗ ТРАНСКРИПТА БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА

ВЛАДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ: ...Култура јесте место где се цивилизације, друштва, народи и појединци могу не само срести већ и разумети, а када се разумеју онда могу да живе заједно. А када живе заједно онда постоји шанса и постоји простор да се људи разумеју и да одгонетну велику тајну историје – како то да за хиљаде година нису схватили да су сви једно, да их вуче иста судбина, да их невидљиви поредак ствари помера ка непознатим исходиштима и да су они сукоби који потичу из неразумевања, из другачијих обичаја, традиција и нарави заправо само илузија. Стварност почива на дубљим темељима, али до ње треба доћи интелектом, памећу, коришћењем и разумевањем традиције...

ЕМИР КУСТУРИЦА: ...Још у неолиту човјек је исказао свој тријумфални естетски акт када је на пећини исликао оно што га се највише тицало. Постоји нешто што је у развоју човјечанства заправо иманентно човјеку, а то је да је заправо сваки човјек један мали рат, један мали биолошки рат који се води унутар људског бића и да су све контроверзе и сви контрапунктови до којих човјек у свом развоју долази последица тога... Све док је човјек живео у засеоку, док се није дочепео града, он је до тада више личио на оно што имамо у животу пчела. У моменту кад је са српа којим је обрађивао земљу прешао на стрелу и кад се појавио ловац који је из палеолита у неолит ушао неспреман, рата није било. По ономе што кажу књиге, рат се развијао заједно са човјековом потрагом за смислом живота. Смисао живота је остварен не кроз физичко постојање него управо кроз тај тријумфални акт изражавања естетског који је ако узмемо да је пећина била почетак, онда можемо слободно да кажемо да су на пример Микеланђело и Да Винчи – који данас немају своју замјену јер је та врста умјетности завршена с прошлим веком – заправо потврда те идеје...

ЦАНГ БИЋИЈАНГ: ...Уметничка дела немају за циљ да говоре о мржњи која је постојала у рату, већ да упозоре људе да, иако постоје ти крвави сукоби, ми морамо да их изразимо уметничким делима. Постоји једна филозофска мисао која каже да ако не прођемо кроз мрачну шуму никада нећемо угледати светлост дана и небо без облака... Што се тиче односа рата и уметности,

мислим да они личе на мелодију. То је један спој сукоба, али и асимилације. Баш као што је и патња душе неопходна за изградњу... Не можемо да кажемо да уметници имају неку одговорност у периоду рата или кризе. Они не могу да буду одговорни за настанак ратова и криза, али могу да стварају уметничка дела која ће помоћи људима да процене и да донесу свој суд о том рату и о тој кризи. Уметник мора стално да промишља и да размишља. Мислим да је промишљање и размишљање о кризама и ратовима први корак ка разрешењу тих ратова...

ХАБИБ АХМАДЗАДЕ: ...Један великан је рекао да када видиш да неко хоће да попије блатњаву воду, немој му рећи да је не попије, већ уместо тога стави бистру воду поред блатњаве. Људи имају довољно памети да схвате разлику између те две воде. Јер када некога саветујеш да не попије блатњаву воду јер ће му шкодити, он ће мислити да је то чоколадни напитак који хоћеш да му одузмеш да би га сам попио и неће размишљати о главној ствари. Из овог разлога велики број верских говора не утиче на људе јер се на народ гледа с висине. Али ако станемо раме уз раме са људима и кажемо им да су довољно разумни и да ако су пажљиви не треба нико да их саветује, онда ћемо нешто урадити...

ГЕРМАН САДУЛАЈЕВ: ...У свему мора да постоји контрапункт. У сланом јелу мора да постоји мало шећера, у слатко јело треба да се дода мало бибера и онда ће све добити неко богатство укуса. И култура мора да буде такав контрапункт. Нама одговара развој савремених технологија и са задовољством их користимо. Знамо колики број људи не би могао да живи на планети Земљи да нема савремених технологија. Не бисмо могли да се исхранимо традиционалним пољопривредним методама и зато смо захвални савременој цивилизацији, а култура треба да буде контрапункт која је доводи у стање равнотеже и која се супротставља бездушности технолошке цивилизације....

СЛОБОДАН ДЕСПОТ: ...Данас живимо у свету Прокруста, у цивилизацији која жели да изглади све оно што штрчи, да сваку криву исправи или геометријски опише, то јест упрости. А уметност је управо ту да ствари закомпликује, закува, да оно што је изгледало јасно претвори у маглу и у сумрак. Зашто? Зато што је човеково биће дубоки мрачни бунар. И то све, ту маглу, тај мрак, савремена цивилизација се труди да осветли jakim лагерским пројекторима...

МУХАРЕМ БАЗДУЉ: ...Идеја да је могуће избјећи рат као испољавање људских агресивних нагона је нешто што је немогуће. Рат ће увијек постојати у овом или оном облику и питање је не има ли рата, него какав је рат. Ако почнемо од почетака западног културног књижевног канона, Хераклит у 53. фрагменту каже – рат је свему отац, краљ свему, слободне је учинио слободним, робове робовима. Прва књига западног књижевног канона „Илијада“ говори о рату. Зашто се, по „Илијади“, воде ратови? Да би пјесници имали о чему да пјевају. Али се ту поново поставља питање – какви ратови?...

ВЛАДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ: ...Можда би требало размишљати о томе да ми непрестано обитавамо у једном бинарном коду размишљања, а то је рат и мир, црно и бело, добро и зло, ствари које су саме себи у контрапункту и које се искључују. Није мало теоретичара друштва који су мислили да је рат заправо најприродније стање друштва, ако се изузму оне друге околности које нису друштвене, него природне, да је упркос нашој снажној негацији рат заправо најизразитија особеност друштвеног постојања. Ако то схватимо као евентуално тачну полазну основу, онда се мир може дефинисати као стање рата у коме људи не губе главе, већ се уобичајена људска и друштвена супротстављеност и анимозитети остварују кроз сукобе у стваралаштву, у производњи економских добара, па и у култури. Ако је рат стално, само се његови облици и варијетети разликују, онда је уметник тај који непрестано обитава у стању рата...

ЕМИР КУСТУРИЦА: ...Живимо у време у којем умјетници нису више оно што су били и немају улогу коју су имали. Постоји врло мали број земаља у Западној Европи гдје умјетници и њихов глас, њихова јавна реч, значе оно што су некад значили. Исто тако, и дјела која ми правимо, која се тичу рата, ако немају неку потресну димензију коју ће после тога да испрати телевизија или неки од видео елемената, дају врло мале шансе да будемо убједљиви и да у овом времену дјелујемо како ваља... Ово је несрећни период у коме је читав свијет стао на раскршће и у коме не види ни свог Микеланђела, нити види свог новог филозофа који би могао да одреди прави пут, изузев посвећености економској сили из које проистиче све друго, и науци у којој заправо нема више мјеста за оно што смо научили у прошлости...

ЦАНГ ЂИЋИЈАНГ: ... Сведоци смо различитих конфликта, а без обзира који је мотив за рат и који су његови узроци, мислим да је најважније све то посматрати из угла човечности. Иако никако не можемо да спречимо настанак рата, можемо барем да не дозволимо да се уништи људскост у рату. Човек је пре свега духовно биће, није дивља животиња. Када се осврнемо на Први и Други светски рат, видимо да је рат уништио градове, села и људске животе. Дакле, уништено је пре свега тело, али оно што је најважније јесте да смо ми бића која могу имати узвишене идеале и која умеју да размишљају о будућој перспективи. И зато, када говоримо о рату, треба ствари да посматрамо са духовне стране и да на тај начин тежимо миру...

ХАБИБ АХМАДЗАДЕ: ...Морамо бити свесни тога шта је мир и да не прихватамо сваки лек за смирење као мир, јер то су ствари које мир чине лажним. С друге стране, поставља се питање зашто су уметници изгубили референтност. Чини се стога да већина наших уметника не желе да буду стварни људи у стварном животу и да плате цену тога. Живот им је имагинаран, попут живота који се приказује на платну. Зато мислим да треба да се вратимо стварном животу, да будемо оно што јесмо да бисмо успели. Мислим да први услов да рата не буде јесте да будемо оно што јесмо и да не дозволимо да нас други подстичу и охрабрују да будемо дволични... Уколико уз помоћ уметности успемо само једног да променимо тако да постане бољи човек, ми смо победници. Шта више пожелети од тога да некога извучемо из бунара, да га ухватимо за руку и изведемо на светлост дана? То је наша обавеза као уметника...

ГЕРМАН САДУЛАЈЕВ: ...Било је постављено питање да ли је оправдана несрећа рата тиме што се после рата стварају велика дела? И ја сам рекао: „Зар имамо избора?“ Зар је било избора? То је веома тешко питање и веома тежак избор. Кад би свако од нас могао да бира – шта хоћеш, да твоја деца, породица умру у рату, а да после буде дивних филмова, романа, симфонија или да свега тога неће бити, биће само МТВ, Холивуд, али теби блиски људи ће бити живи? То је тежак избор и ја не знам прави одговор на то питање и нико не зна прави одговор. Али на срећу, јер очигледно је тако уређен свет, такво питање нико не поставља. Ми тог избора немамо. Није га било и неће га ни бити. Несреће и потреси се догађају у овом животу и ми их не желимо и свакако се боримо против њих, спречавамо их. Организација Уједињених нација је створена зато да спречи рат и чинило се да ће она наћи механизам да спречи ратове, односно ратна решења за политичке проблеме, али откад ова организација постоји колико је било ратова? Ништа не помаже, чак и кад се људи труде. Ратови су реалност наших живота и шта остаје уметности? А уметност свакако остаје...

СЛОБОДАН ДЕСПОТ: ...Схватио сам колико је уметност изнад свега осталог и колико је изнад свих Уједињених нација, свих институција које наклапају о миру, а само изазивају ратове... Ви не можете живети у времену када све зависи од статистике, од података који се црпе из вашег личног живота, из ваших телефона, куповних навика, прихода, не можете живети у времену у коме све зависи од статистичких података, а да вас тај систем, који се храни тим подацима и који их вари да би после доносио менаџерска решења о томе како се води друштво, уважи као појединца. Једини начин да будете уважени као појединци данас јесте уметност...

МУХАРЕМ БАЗДУЉ: ...Идеја да је нужно да рат и насиље произведу неку врсту вишег смисла који ће да их искупи, по мом дубоком увјерењу, није нужно тачна. То је једна врста еволутивне варке коју су људи сами себи створили да би накнадно нашли смисао у нечему што нема нужно смисла. Од „Илијаде“ до Ернста Јингера имате једну идеју уздизања рата, међутим – то нису били ратови којима смо ми, нажалост, свјedoци. Ако узмете за пример како највећа војна сила изведе авионе и бомбардује људе без икаквог ризика или рат у којој једна страна изгуби стотине или хиљаде људи, а ви не изгубите ниједног. То није рат, то је иживљавање...

ВЛАДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ: ...Високо и далеко изнад буке политичке историје и звецкања оружјем чује се велика песма културе. Сви они који ту песму чују, познају и могу да јој дају неки допринос, чине бољи део овог света и чине малу наду и мали залог да овај свет и ми људи у њему, а и наши потомци, имамо било какву наду и претпоставку за бољу будућност...

БЕОГРАДСКА ИЗЈАВА

Дошли смо овде, у град на старој, симболичној граници светова, на место честих судара, али и културних укрштаја, у тежњи да наш разговор буде садржајна размена и прожимање. Потреба за сусретима уважава појединачне разлике и различита наслеђа што их носимо као властиту основу. Велики српски писац који је живео у овоме граду, нобеловац Иво Андрић, указао је, у једној важној прилици, на то да је у послу којем је посветио живот садржана права историја човечанства. Култура зна да истина о човеку и о времену нема само једну страну. Култура не осуђује, нарочито не срачунато и наслепо, него настоји да разуме.

Данас, вртлог високотехнологизоване епохе потискује на маргину некада неспорне културне тежње. Заоштравају се односи међу народима а поравнава културно обиље света. Разарања су и физичка и духовна, а носиоци моћи своје интересе потурају као неупитне вредности. Ако се у нечему можемо свакако сложити, то је да стваралаштво не трпи наметнуте, октроисане истине и ограничења, ма одакле они долазили. Глобални неуротични и површни стил живота, који се намеће као једини могућ и једини прихватљив, претвара античку или просветитељску визију потпуног човека у једнодимензионално биће, а људску заједницу у биомасу, погодну за брзу менталну обраду и прераду. Светска индустрија забаве и антикултуре уполсена је у описаном смеру и настоји да потпуно превлада и завлада. Мимо других подела и разлика које су неизбежне, култура мора да допринесе вишедимензионалности света. Треба да помогне освешћењу појединца клонулог под епохалним притиском. Култура је израз запитаности и одговорности. Култура је свест да свет не почиње од јуче, нити ће трајати само за нашег трајања. Култура од разлика прави богатство контрапункта - а не метеж сукоба. Сваки разумевајући разговор чини корак у смеру таквог освешћења. Ми тај мали корак овде чинимо:

Хабиб Ахмадзаде
Мухарем Баздуљ
Слободан Деспот
Џанг Ђиђијанг
Герман Садулајев
Емир Кустурица
Владан Вукосављевић

18. јун 2019.

BELGRADE COUNTERPOINT

“Belgrade Counterpoint”, organised by the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia as initiator and Center for Studies in Cultural Development as producer, is an international assembly with the aim to gather artists and thinkers from different parts of the world who in their work make significant contributions to an understanding of contemporary global trends affecting the situation people find themselves in today.

“Belgrade Counterpoint” represents an opportunity for conversations about questions regarding common, important experiences, and which, through different personal and geo-cultural points, can offer different responses. Those differences harmonize in a broad-based expression, like in musical counterpoints.

Why “Belgrade Counterpoint”? Because Belgrade has been and remains a place of counterpoints. Belgrade has grown accustomed to being a stage, not only for conflicts but for encounters. Everyone thoroughly perceives themselves in encounters with others. Literary creations and free thinking on that basis constructs broad and deep understandings of the world and time. Belgrade Counterpoint was also conceived to be an indicative example of the faith in human beings, that in conversation each can confirm their own truth, and not discard the truth of others.

The first “Belgrade Counterpoint” was organized in 2017, when questions regarding the issue “What can literature offer today?” were answered by Peter Handke, Frédéric Beigbeder, Zakhar Prilepin, Yu Hua, and Milovan Danojlić. At the Belgrade Counterpoint organized in 2018, dedicated to the issue “What about globalization in culture?”, the participants were Zhang Kangkang, Yuri Poliakov, Gunnar Kvaran, Francisco López Sacha, David Homel, and Vladimir Pištalo. The conversations were moderated by Vladan Vukosavljević, the Minister of Culture and Information, and Emir Kusturica, film director.

ART IN TIMES OF CRISIS AND WARS: A PRESENT- DAY PERSPECTIVE

At the third “Belgrade Counterpoint” organized June 17-18, 2019, the central event was the round table “Art in Times of Crisis and Wars: a Present-Day Perspective”, where we were especially interested in the following questions:

- Art is also created in times of wars and most difficult social crises. Do such historical circumstances have solely a negative influence on the artistic process, or can they be an inspiration for artists, or help art in the search for its own meaning?
- Can art and artists be responsible for the outbreak of wars and crises and can they actively contribute to overcoming them?
- What is the difference between the artist as a creator and as a citizen in situations of wars and crises, and how much do these situations determine his work? What is the responsibility of the artist as an artist in such circumstances?
- How much and in what way can art help us to better understand and interpret war and crisis situations and relations, as well as man and the human society viewed through their prism?
- Can one really “sing after Auschwitz”, or is then when the “singing” is most needed?

PARTICIPANTS:

Habib Ahmadzadeh (1964), one of the leading Iranian writers, directors and writers of feature and documentary films, professor at the Tehran University of Art. Participant in the Iran-Iraq War, which is heavily featured in his work. His work has been translated into English and Russian, and he received multiple literary awards. His novel “Chess with the Doomsday Machine” was translated into the Serbian language.

Zhang Jiqiang (1962), Chinese playwright, Head of the Shandong Playwright Association, director of the Arts Academy, director of the Drama Studio, mentor at the Shandong University and the Shandong University of Art. He worked on projects for the social and cultural development of the Shandong Province and is an author of several art monographs. For his playwriting, he has received several national and international awards, including the award from the Ministry of Culture for new play and the award for innovations in culture.

German Sadulaev (Герман Садулаев, 1973), one of the leading Russian middle-generation writers and a social analyst, a very active participant in the social and cultural life in Russia, winner of numerous national and international awards, translated into several languages. His books “I Am a Chechen!” and “God’s Whip” have been translated into Serbian, and in 2019 Radio Belgrade broadcasted a dramatized performance of his story “One Swallow Does Not Make a Spring”.

Muharem Bazdulj (1977), writer, poet, journalist, and publicist. He wrote eight novels, five collections of stories, three books of columns, two books of essays, and one book of poetry. He contributes to leading newspapers and magazines from Serbia, Bosnia and Herzegovina, and the region. He received multiple awards for his work as a writer and journalist, and his works have been translated into English, German, Polish, Bulgarian, and Macedonian.

Slobodan Despot (1967), writer, publier, publicist, translator and photographer. Editor at the Swiss publishing house “L’Age d’Homme”, for which he translated into French the works of Dobrica Ćosić, Miloš Crnjanski, Momo Kapor and other writers from Serbian, English, German, Russian, and Italian. He is the co-founder of the publishing house “Xenia”, founder and editor of the magazine “Antipresse”. Author of four books of essays, two books on photography, one biography, one travelogue, and the novels “Blue Light” and “Honey”, translated into the Serbian language.

INTRODUCTION AND MODERATORS:

Vladan Vukosavljević is the Minister of Culture and Information of the Republic of Serbia. He graduated from the Faculty of Law at the University of Belgrade and did a number of research visits in France and Germany. He wrote articles for “Pravnik”, “Literary Word”, and “NIN”. Since 2004 he has been a member of the Royal Council of the Karadjordjević Family, and he was Vice President of the Board of Directors of the Miloš Crnjanski Foundation. He is the president of the administrative board of the Forum of Slavic Cultures, he initiated the action “Let’s Work on our Serbian” (“Negujmo Srpski Jezik”) and established the awards “Kulturni Obrazac” and “Novica Tadić”. He was appointed as culture secretary of the City of Belgrade in 2013, and in 2016 as the Minister of Culture and Information. He is fluent in English and French.

Emir Kusturica is a Serbian film director, actor, novelist, and musician. He is a two-time winner of the Palme d’Or at the Cannes Film Festival, the Golden Lion at the Venice Film Festival, the César Award, and other significant awards. He was named Knight of the Order of Arts and Letters of the Republic of France. He is founder and director of the film and music festival Küstendorf, in the ethno-village Drvengrad, and creator of the idea for Andrićgrad, a cultural center dedicated to Ivo Andrić. He directed the films “Do You Remember Dolly Bell?”, “When Father Was Away on Business”, “Time of the Gypsies”, “Arizona Dream”, “Underground”, “Black Cat, White Cat”, “Life is a Miracle”, “The Pledge”, “On the Milky Road”, and he wrote the books “Death is Only an Unconfirmed Rumor”, “One-Hundred Blows” and “Why Do I Need All This.”

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Џанг Ђиђијанг, Емир Кустурица, Владан Вукосављевић и Герман Садулајев

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: Zhang Jiqiang, Emir Kusturica, Vladan Vukosavljević and German Sadulaev

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : Zhang Jiqiang, Emir Kusturica, Vladan Vukosavljević et German Sadulaev

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Чжан Цзыцян, Эмир Кустурица, Владан Вукосавлевич и Герман Садулаев

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：张积强，埃米尔·库斯图里卡，弗拉丹·武科萨夫列维奇，戈尔曼·萨督莱耶夫

همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد: چیچینگ جانگ، استیروتسادریمایاقف، ولادان وکوساویویچ، گرمان سادولایو

SELECTIONS FROM THE TRANSCRIPT OF BELGRADE COUNTERPOINT

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ: ...Culture is a place where civilizations, societies, peoples and individuals can not only meet but also understand each other, and when they understand each other they can live together. And when they live together there is a chance and there is room for people to understand each other and to solve the great mystery of history – how is it that people did not realize over the course of a thousand years that they are all one, that they are bound by the same destiny, that the invisible order of things directs them toward unknown origins, and that all conflicts resulting from a lack of understanding, different customs, traditions, and temperaments are just an illusion. Reality rests on deeper grounds, but it must be reached through the intellect, through the mind, through using and understanding tradition...

EMIR KUSTURICA: ... Already in the Neolithic man had a triumphal aesthetic achievement when he painted in caves what concerned him the most. There is something immanent to man in the development of mankind, and that is that every man is actually a small war, a small biologic war fought inside a human being, and all controversies and all counterpoints to which man arrives during development are a result of this... While man lived in a hamlet, before he came to the city, he was more similar to what we can find in the life of bees. In the moment he exchanged the sickle which he used to farm the land for the arrow and when the hunter emerged, who went from the Paleolithic to the Neolithic unprepared, there was no war. As books tell us, war developed together with man's search for the meaning of life. The meaning of life was achieved not through physical existence but through that triumphant act of expressing the aesthetical which, if we take the cave as the beginning, we can freely say that for example Michelangelo and Da Vinci – who have no match today because that sort of art ended with the previous century – actually confirm this idea...

ZHANG JIQIANG: ... Works of art do not aim to speak about hate that existed in war but to warn people that, even though these bloody conflicts exist, we have to express them through artworks. There is a philosophical thought that says that if we do not go through the dark forest, we will never see the light of day and a cloudless sky... As for the relationship between war and art, I think it resembles a melody. It is a mixture of conflicts, as well as an assimilation. Just like the suffering of the soul is necessary for development... We cannot say that artists have some sort of responsibility during wars or a crisis. They cannot be responsible for the outbreak of wars and crises, but they can create works of art which may help people to assess or bring their own judgement about the war and crisis in question. The artist must always ponder and think. I believe that pondering and thinking about crises and wars is the first step to solving them...

HABIB AHMADZADEH: ... A great man once said that when you see that someone wants to drink muddy water, you should not tell him not to drink it, but place clear water next to the muddy one instead. People are smart enough to see the difference between the two waters. For when you advise a person not to drink muddy water because it will harm him, he will think it is a chocolate drink you want to take from him to drink it yourself and will not think about the main matter. For this reason, a great number of religious speeches do not affect people because the people are looked down at. But if we stand shoulder to shoulder with the people and tell them they are reasonable enough and that if they are careful then no one should advise them, then we shall achieve something...

GERMAN SADULAEV: ... In everything there must be a counterpoint. There must be sugar in a salty dish, a sweet dish needs some pepper, and then everything becomes rich in flavor. Culture must also be that kind of counterpoint. The development of modern technology suits us and we gladly use it. We know that people could not live on Earth if there was no modern technology. We would not be able to feed ourselves using traditional agricultural methods and for that reason we are grateful to modern civilization, and culture should be a counterpoint which brings it into balance and which contrasts the heartlessness of technological civilization...

SLOBODAN DESPOT: ... We live today in a world full of Procrustes, in a civilization that wants to even everything sticking out, to straighten every curve or to describe it geometrically, that is to simplify it. And art is there to complicate things, to obscure, to turn what seemed clear into fog and dusk. Why? Because man's being is a deep, dark well. And all this, the fog, the dark, contemporary civilization attempts to illuminate with a bright laser projector...

MUHAREM BAZDULJ: ... The idea that it is possible to avoid war as the manifestation of man's aggressive instincts is something impossible. War will always exist in this form or that and the question is not whether there is war, but what is it like. At the beginning of the western cultural canon, Heraclitus says in fragment 53 – war is the father of all and the king of all; and he has made some free and some bond. The first book of the western literary canon “The Iliad” is about war. Why, according to “The Iliad”, do we have wars? So that poets would have what to sing about. But the question arises again – what kind of war?...

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ: ...Maybe one should think about whether we are constantly dwelling in a binary mode of thought, meaning war and peace, black and white, good and evil, things which are in counterpoint to one another and which mutually exclude one another. Many social theorists believed that war is actually the most natural state of society, if one excludes other circumstances that are not social but natural, that despite our strong negation war is actually the most prominent feature of social existence. If we understand this to be a correct starting point, then peace can be defined as the state of war where people do not lose their lives, but where common human and social opposition and animosity are realized through conflicts in the field of creation, in the production of economic goods, even culture. If war is something constant, with only its shapes and varieties being different, than the artist is the one who constantly dwells in the state of war...

EMIR KUSTURICA: ... We live in a time where artists are no longer what they used to be and do not have the role they had. There are very few countries in Western Europe where artists and their voice, their public opinion, mean what they used to mean. In the same way, the works we make, those which are concerned with war, if they do not have a disturbing aspect that will afterwards be reported by television or some video medium, there is a small chance that we will be

convincing and act in our times as we should... this is an unfortunate period when the whole world is at a crossroad, where it does not see its Michelangelo, or its new philosopher who would determine the true path, other than dedication to the economic force from which everything else emerges, and science where there is no longer place for what we have learned in the past...

ZHANG JIQIANG: ... We are witnesses to various conflicts, and regardless of what the motive for war is and what are the causes, I think it is most important to view it all from the standpoint of humanity. While there is no way we can prevent the outbreak of war, at least we can stand in the way of the destruction of humanity in war. Man is primarily a spiritual being, not a beast. When we look back to the First and Second World War, we see that war destroyed cities, villages, and human lives. Therefore, what was primarily destroyed was the body, but the most important thing is that we are beings who can have high ideals and who know how to think about future prospects. And that is why, when talking about war, we need to see things from a spiritual standpoint and in that way pursue peace...

HABIB AHMADZADEH: ... We must be aware of what peace is and not accept every tranquilizer, for they are things that create false peace. On the other hand, the question arises why have artist lost their importance. It seems that it is because most of our artists do not want to be real people in a real life and pay the price for it. Their life is imaginary, like lives shown on screen. That is why I think we need to return to real life, to be what we are in order to succeed. I think that the first condition for preventing wars is to be what we are and not allow others to urge and encourage us to be twofaced... If art succeeds in changing only one person into a better man, we are winners. What more can we want than to pull someone out of a well, to take his hand and bring him into the light of day? It is our duty as artists...

GERMAN SADULAEV: ...A question was asked whether suffering caused by war is justified by great works of art that follow it? And I said: "Do we have a choice?" Was there a choice? It is a very difficult question and very difficult choice. When we could all choose – what would you want, your children, family to die in war, so that there are wonderful films, novels, symphonies afterwards, or that there is none of that, only MTV, Hollywood, but your loved ones are still alive? It is a difficult choice and I do not know the real answer to that question and no one knows the real answer. But fortunately so, for the world is obviously designed in a way so that no one asks this question. We do not have a choice. There was never a choice and there never will be. Suffering and disturbances occur in life and we do not want them and certainly fight against them, prevent them.

The United Nations organization was created to prevent war and it seemed like it will find the mechanisms to prevent wars, that is military solutions to political problems, but since the organization came to existence how many wars have there been? Nothing happens, even when people try. Wars are a reality of life and what remains for art to do? Art certainly remains...

SLOBODAN DESPOT: ... I realized how much art is above everything else and above all United Nations, all institutions paying lip service to peace and only causing war... You cannot live in a time when everything depends on statistics, on data collected from your personal life, your phones, shopping habits, incomes, you cannot live in a time where everything depends on statistical data, and for that system, which feeds on that data and digests it so as to come up with managerial solutions to how to run a society, to respect you as an individual. The only way to be respected as an individual today is art...

MUHAREM BAZDULJ: ... The idea that war and violence necessarily produce some kind of higher meaning that will redeem them is, in my deepest belief, not necessarily true. It is sort of an evolutionary illusion that people have created so as to find meaning in something that does not necessarily have a meaning. From “The Iliad” to Ernst Jünger there is a tendency to celebrate war, but – unfortunately, we did not witness these wars. If you take as an example the greatest military power sending planes and bombing people without any risk involved, or war where one side loses hundreds or thousands of people and you lose none. That is not war, it is an atrocity...

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ: ...High and far above the noise of political history and the rattling of weapons one hears the song of culture. All those who hear the song recognize it and can contribute to it, they are the better part of this world and offer small hope and a small pledge so that this world, and we within it, and our descendants, have hope and a possibility for a better future...

BELGRADE DECLARATION

We came here, in a city on the old, symbolic border between worlds, in a place of frequent collisions, but also a cultural crossroads, with the intention that our discussion contain exchange and nuance. There is a need for encounters that respect individual differences and varying heritages, which we carry within us. The great Serbian writer who lived in this city, the Nobel Prize winner Ivo Andrić, once pointed out that the work he dedicated his life to contained the real history of humanity. Culture is aware that the truth about humanity and about time is not one-sided. Culture does not judge, particularly not in a calculated or blind fashion, but instead tries to comprehend. Today, in the vortex of a high technological epoch, cultural aspirations are sometimes pushed to the margins. Relations between nations are feverish, and the cultural abundance of the world cools things. Destruction is both physical and spiritual, and those with power forward their own interests as indisputable values. If we can agree on anything it is that creation does not abide by imposing or limiting truth, regardless of where it comes from. Global neurotics and a superficial style of life, which is imposed as the only acceptable possibility, makes pretensions to an ancient and enlightened vision of developed man in a one-dimensional form, with the human community as biomass, suitable for rapid mental processing and deployment. The worldwide entertainment industry and anticulture are employed in the described direction and strive to control and govern absolutely. Beyond other divisions and differences that are inevitable, culture must offer a multidimensional world. It must aid individual awareness cloned under epochal pressure. Culture is an expression of inquisitiveness and responsibility. Culture is awareness that the world does not begin with yesterday, and that it will not last only as long as we last. Culture, in contrast, is a real bountiful counterpoint, not confusion. Every tolerant conversation represents a step in the direction of such an awareness. We are making that small step here.

Habib Ahmadzadeh
Muharem Bazdulj
Slobodan Despot
Zhang Jiqiang
German Sadulaev
Emir Kusturica
Vladan Vukosavljević
June 18, 2019.

Са српског превела Луси Стивенс и Грег де Кјур
Translated from Serbian by Lucy Stevens and Greg de Cuir
30

LE CONTREPOINT DE BELGRADE

Le Contrepoint de Belgrade, organisé respectivement par le Ministère de la culture et de l'information de la République de Serbie, en tant que fondateur, et par l'Institut pour l'étude du développement culturel, en tant que réalisateur, est un colloque international dont le but est de réunir des artistes et des penseurs provenant du monde entier qui contribuent significativement par leurs activités à la compréhension des courants mondiaux contemporains, c'est-à-dire, de la situation de l'homme d'aujourd'hui.

« Le Contrepoint de Belgrade » est l'occasion d'entamer une discussion sur les questions concernant les expériences communes importantes, auxquelles on peut donner plusieurs réponses différentes, qui dépendent des points de vue autant personnels que géoculturels ; d'autre part, ces différences peuvent être harmonisées dans le cadre d'une optique plus large, comme c'est le cas avec le contrepoint musical. Pourquoi le contrepoint « de Belgrade » ? Car cette ville est depuis toujours un lieu de contrepoint. C'est une ville habituée de figurer comme théâtre, non seulement comme théâtre de confrontations mais aussi de rencontres. Chacun d'entre nous parvient à se voir plus nettement quand il rencontre l'autre. C'est dans la relation avec l'autre que la création littéraire et le libre arbitre puisent la largeur et la profondeur de la connaissance du monde et de l'âge. « Le Contrepoint de Belgrade » est précisément conçu pour être un exemple démonstratif de notre conviction que l'homme est un être auquel le dialogue est inhérent et que dans un dialogue chacun peut faire confirmer sa propre vérité sans rejeter la vérité de son interlocuteur.

La première édition du Contrepoint de Belgrade avait eu lieu en 2017 : à cette occasion, le sujet « Que peut la littérature aujourd'hui ? » avait incité Peter Handke, Frédéric Beigbeder, Zahar Prilépine, Yu Hua et Milovan Danojlić. Au Contrepoint de Belgrade de 2018, qui était consacré au sujet « Que faire avec la globalisation en culture ? », ont participé Zhang Kangkang, Yuriy Poliakoff, Gunnar Kvaran, Francisco López Sacha, David Homel et Vladimir Pištalo. Les entretiens ont été modérés par le ministre serbe de culture et d'information Vladan Vukosavljević et le réalisateur Emir Kusturica.

L'ART AUX ÉPOQUES DE CRISES ET DE GUERRES: UN REGARD DEPUIS LE JOUR PRÉSENT

Lors du troisième « Contrepoint de Belgrade », qui s'est déroulé le 17 et le 18 juin 2019, l'évènement central était la table ronde portant sur le sujet « L'art aux époques de crises et de guerres : un regard depuis le jour présent », où nous intéressaient notamment les réponses aux questions suivantes :

- L'art naît aussi au temps des guerres et des crises sociales les plus difficiles. Est-ce que de telles circonstances influencent négativement le processus artistique ou peuvent-elles représenter une inspiration pour les artistes, ou bien aider l'art dans la recherche de son propre sens ?
- Est-ce que l'art ou les artistes peuvent être responsables du déclenchement des guerres et des crises et peuvent-ils contribuer activement à leur dépassement ?
- En quoi réside la différence entre un artiste en tant que créateur et un artiste en tant que citoyen en situation de guerres et de crises, et dans quelle mesure définit-elle l'activité de l'artiste ? Quelle est d'ailleurs la responsabilité de l'artiste en tant qu'artiste en de telles circonstances ?
- Combien et de quelle manière l'art peut-il contribuer à une meilleure compréhension et à l'interprétation des situations et des relations de guerres et de crises, ainsi que de l'homme et de la société humaine à travers le prisme de ces évènements ?
- Peut-on vraiment « écrire des poèmes après Auschwitz » ou bien « écrire de la poésie » est ce qui est le plus nécessaire en ce moment ?

INVITÉS :

Habib Ahmadzadeh (1964), un des prosateurs iraniens les plus importants, réalisateur et scénariste des films de fiction et documentaires, professeur de l'Université des Arts à Téhéran. Participant dans la guerre contre Irak, qui avait fortement marqué son œuvre. Ses ouvrages sont traduits en russe et en anglais, il est lauréat de nombreux prix littéraires. Son roman « Une partie d'échecs avec la Machine du Jour du jugement dernier » est traduit en serbe.

Zhang Jiqiang (1962), auteur dramatique chinois, chef de l'Association des écrivains dramatiques de Shandong, président de l'Académie des arts, directeur du Studio dramatique, directeur à l'Université des arts de la province Shandong. Il a collaboré aux projets de développement social et culturel de la province de Shandong. Auteur des monographies d'art. Il a reçu plusieurs prix d'importance nationale et internationale pour ses écrits dramatiques, y compris le prix du Ministère de culture pour le drame contemporain et le prix pour les innovations en culture.

German Sadulaev (Герман Садулаев, 1973), un des écrivains russes les plus importants de la moyenne génération, analyste de société, participant très actif de la vie sociale et culturelle en Russie, lauréat de nombreux prix nationaux et internationaux, traduit en de nombreuses langues. Deux livres sont traduits en serbe : *Moi, le Tchétchène* et *Le fléau de Dieu*. Au cadre du Programme dramatique de la Radio de Belgrade, en 2019 est performée la dramatisation de son récit *Une hirondelle ne fait pas le printemps*.

Muharem Bazdulj (1977) prosateur, poète, traducteur, journaliste et publiciste. Il a publié huit romans, cinq livres de récits, trois livres d'articles, deux livres d'essais et un livre de poésie. Collaborateur des journaux les plus importants et des revues en Serbie, Bosnie-et-Herzégovine et dans la région. Lauréat des prix pour son travail littéraire et journalistique. Ses ouvrages sont traduits en anglais, allemand, polonais, bulgare et macédonien.

Slobodan Despot (1967), prosateur, éditeur, publiciste, traducteur et photographe. Il a travaillé comme éditeur dans la maison d'édition « L'Âge d'Homme » en Suisse, pour laquelle il a traduit en français des ouvrages de Dobrica Ćosić, Miloš Crnjanski, Momo Kapor et des autres auteurs du serbe, anglais, allemand et italien. Cofondateur de la maison d'édition « Xenia », fondateur et éditeur de la revue « Antipresse ». Auteur de quatre livres d'essais, deux livres de photographies, une biographie, un récit de voyage et de deux romans : *Le rayon bleu* et *Le miel* (paru en serbe).

LES MODÉRATEURS ET LES ANIMATEURS DU COLLOQUE :

Vladan Vukosavljević, ministre de la culture et de l'information dans le Gouvernement de la République de Serbie, a obtenu son diplôme de licence à la Faculté de droit à Belgrade où il a bénéficié de plusieurs séjours d'étudiant en France et en Allemagne. Auteur des articles dans les revues *Pravnik*, *Književna reč* et *NIN*. Depuis 2004 il est membre du conseil de la couronne de la famille Karadjordjević. Ancien vice-président du Comité de direction de l'Institut Miloš Crnjanski. Président du comité du Forum des cultures slaves, il a aussi initié l'action « Soignons la langue serbe » et les prix « Un modèle culturel » et « Novica Tadić ». Avant de prendre la fonction de ministre de la culture en 2016, il a été secrétaire dans le Comité de culture de la Ville de Belgrade depuis 2013. Il parle anglais et français.

Emir Kusturica est un réalisateur, acteur, écrivain et musicien serbe, double lauréat de la Palme d'Or au Festival de cinéma de Cannes, du « Lion d'or » au Festival de cinéma de Venise, du « César » et des autres prix importants. Chevalier d'Ordre des lettres et des arts de la République française. Fondateur et directeur du festival de cinéma et de musique de Kustendorf dans le village de Drvengrad et créateur artistique d'Andrićgrad, centre culturel consacré à Ivo Andrić. Entre autres, il a réalisé des films suivants : *Te souviens-tu de Dolly Bell*, *Papa est au voyage d'affaires*, *Le Temps des Gitans*, *Arizona Dream*, *Underground*, *Chat noir, chat blanc* ; *La vie est un miracle*, *Promets-moi*, *On the Milky Road*. Auteur des livres : *Où suis-je dans cette histoire ?*, *Étranger dans le mariage* et *Qu'ai-je besoin de cela ?*).

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Емир Кустурица

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: Emir Kusturica

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : Emir Kusturica

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Эмир Кустурица

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：埃米尔·库斯图里卡

همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد : استیروتساکریمایاقا

CHOIX DE LA TRANSCRIPTION DU « CONTREPOINT DE BELGRADE »

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ : « ... La culture est bien un lieu où des civilisations, des sociétés, des peuples et des individus peuvent non seulement se rencontrer mais aussi se comprendre, et quand ils se comprennent enfin, ce n'est qu'alors qu'ils peuvent vivre ensemble aussi. Et dès qu'ils vivent ensemble, il y a une chance, il y a une option qui permettrait à ces gens de se comprendre entre eux et de résoudre le grand secret de l'histoire – comment se fait-il que, depuis des millénaires, on n'a pas compris que tous étaient égaux, qu'ils étaient tous emportés par le même destin, qu'un ordre invisible des choses les projetait vers les buts incertains et que les conflits provenant de l'incompréhension, de la différence des coutumes, des traditions et des mœurs n'étaient qu'une illusion ? Le réel réside sur les fondations plus profondes, mais pour y arriver il faut utiliser l'intellect, l'intelligence, il faut utiliser et comprendre la tradition...

EMIR KUSTURICA : Déjà à l'époque de néolithique l'homme a montré son acte esthétique triomphal en dessinant dans les grottes ce qui lui était le plus important. Au cours du développement de l'humanité, une chose s'avère comme immanent à l'homme, à savoir que chaque homme représente une petite guerre, une petite guerre biologique menée en dedans de chaque être humain. Toutes les controverses et tous les contrepoints que l'homme finit par atteindre sont la conséquence de cela... Tant que l'homme habitait son petit chameau, avant de s'être emparé de la ville, il ressemblait davantage aux abeilles. Au moment où il a abandonné sa faucille pour se consacrer à la flèche, au moment où il s'est transformé en chasseur qui est entré à l'improviste du paléolithique au néolithique, il n'y avait pas de guerre. D'après les livres, la guerre se développait parallèlement à la recherche humaine du sens de la vie. Le sens de la vie ne se réalisait pas alors à travers l'existence physique mais à travers cet acte triomphal qui consistait en expression esthétique. Si l'on considère la grotte comme début de cette expression, on peut tranquillement soutenir que, par exemple, Michel-Ange ou de Vinci (qui n'ont pas de substitution aujourd'hui puisque ce type d'art s'était achevé avec le siècle précédent) sont la confirmation de cette idée...

ZHANG JIQIANG (...) Le but des œuvres d'art n'est pas de parler de la haine qui existait au temps de la guerre mais d'avertir les gens que, même si ces conflits-là existent, nous sommes obligés de les exprimer par des œuvres d'art. Une pensée philosophique précise que si nous ne traversons pas une forêt obscure, nous ne verrons jamais de lumière de jour ni de ciel sans nuages... Quant à la relation de la guerre et de l'art, je trouve qu'ils

ressemblent à une mélodie. C'est une alliance des conflits mais aussi de l'assimilation. Tout comme la souffrance de l'âme est nécessaire pour bâtir... On ne peut pas dire si les artistes ont de la responsabilité dans les périodes de guerre ou de crises. Ils ne peuvent pas être responsables du déclenchement des guerres et des crises, mais ils peuvent créer des œuvres d'art qui aideront les autres à estimer et juger cette guerre-là et cette crise-là. Un artiste doit méditer et réfléchir sur tout. Je pense qu'une méditation ou réflexion sur des crises et des guerres est le premier pas vers la dissolution de ces guerres...

HABIB AHMADZADEH : (...) Un homme grand avait dit que quand on voit quelqu'un boire de l'eau boueuse, il ne faut pas l'empêcher d'en boire mais le conseiller de mettre de l'eau claire à côté de celle qui est boueuse. Les gens possèdent assez d'esprit pour comprendre la différence entre ces deux eaux. Car quand on conseille à quelqu'un de ne pas boire de l'eau boueuse puisqu'elle lui fera mal, il pensera qu'il s'agit en fait d'une potion de chocolat qu'on voudrait garder pour soi-même pour en jouir à notre guise, et il ne lui viendra à l'esprit ce qui est le plus important. À cause de cela, la plupart de discours religieux n'influencent pas le peuple car il est considéré d'en haut. Or si nous nous installons parmi ce peuple, si on leur dit qu'ils sont assez raisonnables et que, s'ils seront assez attentifs, ils n'auront pas besoin de conseils, il est possible que nous aboutissions à quelque chose...

GERMAN SADULAEV : (...) Il doit y avoir du contrepoint partout. Dans un plat salé, il faut avoir mis un peu de sucre, dans un plat sucré il faut avoir ajouté un peu de poivre ; c'est ainsi que tout va aboutir à une richesse de goût. La culture aussi doit avoir un tel contrepoint. Nous nous plaisons au développement des technologies contemporaines et les utilisons avec plaisir. Nous savons combien de gens ne pourraient pas habiter la Terre sans l'existence de ces technologies-là. Nous n'aurions pas pu nous nourrir en utilisant des méthodes traditionnelles d'agriculture et c'est pourquoi nous sommes reconnaissants à la civilisation contemporaine. Il faut que la culture soit ce contrepoint-là qui propose un équilibre et qui s'oppose à l'insensibilité de la civilisation technique...

SLOBODAN DESPOT : (...) Nous habitons dans le monde de Procruste aujourd'hui, c'est-à-dire dans une civilisation qui veut aplanir tout ce qui déborde, rectifier chaque courbe ou la décrire géométriquement, c'est-à-dire, simplifier. L'art est pourtant là pour compliquer tout, pour tout embrouiller, pour transformer ce qui semblait clair en brouillard et crépuscule. Pourquoi ? Parce que l'être humain est un grand puits obscur. Et la civilisation contemporaine s'efforce d'éclairer ce brouillard, cette obscurité-là par ses projecteurs de laser puissants...

MUHAREM BAZDULJ : (...) L'idée qu'on pourrait éviter la guerre comme manifestation des instincts agressifs de l'homme est quelque chose d'impossible. La guerre existera toujours d'une manière ou de l'autre, et la question qui se pose, ce n'est pas si guerre il y a, mais quel est le type de cette guerre. Si on débute par le commencement du canon littéraire occidental, c'est Héraclite qui dit dans son 53e fragment : la guerre est le père de toutes les choses, de toutes le roi, elle avait libéré les libres, et elle a réduit les esclaves à l'esclavage. Le premier livre du canon littéraire occidental, L'Iliade, traite de la guerre. Pourquoi, selon L'Iliade, on fait la guerre ? Pour servir de sujet aux poètes. Mais là-dessus aussi on peut de nouveau poser une question : quelles sont ces guerres ?

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ : (...) Peut-être qu'il faudrait réfléchir sur le fait que nous habitons sans cesse un code binaire de réflexion ; nous avons la guerre et la paix, le noir et blanc, le bien et le mal ; bref, toutes les choses qui sont contrepoints à elles-mêmes et qui s'excluent. De nombreux théoriciens de la société pensaient que la guerre était l'état le plus naturel de la société, à part ces circonstances qui ne sont pas sociales mais naturelles, et que, malgré notre forte négation, la guerre était la particularité la plus évidente de l'existence sociale. Si nous prenons cela comme un point de départ précis, nous pouvons définir la paix comme état de guerre où les gens ne perdent pas la tête, mais font que la conflictualité humaine et sociale habituelle et les animosités se réalisent à travers les conflits dans la création, dans la production des biens économiques, et dans la culture aussi. Si la guerre dure toujours, si ce ne sont que ses formes et variantes qui sont différentes, c'est-à-dire que l'artiste est celui qui existe sans cesse dans l'état de guerre...

EMIR KUSTURICA : (...) Nous vivons à une époque où les artistes ne sont plus ce qu'ils étaient et où ils n'ont plus ce rôle qu'ils possédaient. Il y a très peu de pays en Europe occidentale où les artistes et leurs voix, leur parole publique, possèdent cette importance d'antan. De même, si les œuvres que nous faisons et qui concernent la guerre n'ont pas de dimension tragique qui pourrait être suivie par la télévision ou par un autre élément vidéo, il y a très peu de chances que nous soyons persuasifs et que nous agissions selon les attentes de cette époque contemporaine... Ceci est une période malheureuse où le monde entier s'est trouvé sur un carrefour et où il ne voit ni son Michel-Ange ni son nouveau philosophe qui serait en mesure de définir la bonne voie, à part le dévouement à la puissance économique dont provient

tout le reste, et à la science où en fait il n'y a plus d'espace pour ce que nous avons appris dans le passé...

ZHANG JIQIANG : (...) Nous sommes témoins des différents conflits, et malgré tout ce qui peut causer une guerre, je pense qu'il est le plus important d'observer tout cela du point de vue de l'humanité, de la pitié humaine. Même si nous ne pouvons pas en aucun cas empêcher le début de la guerre, nous pouvons au moins ne pas permettre qu'elle détruise l'humanité. L'homme est avant tout un être spirituel et non pas un animal sauvage. Si nous nous souvenons de la Première et de la Deuxième guerre mondiale, nous pouvons nous rendre compte que la guerre avait détruit des villes, des villages et des vies humaines. Donc, c'est avant tout le corps qui a été détruit, mais l'essentiel est que nous sommes des êtres qui pouvons avoir des idéaux élevés, et qui savons réfléchir sur une perspective d'avenir. C'est pourquoi, quand on parle de la guerre, il faut observer les choses du point de vue spirituel et ainsi tendre à la paix.

HABIB AHMADZADEH : (...) Nous devons être conscients de ce qu'est la paix et qu'il ne faut pas accepter tous les remèdes de tranquillité comme paix, car ils amènent une paix fautive. D'autre part, on se pose la question pourquoi les artistes avaient perdu leur pertinence. Il semble ainsi que la plupart de nos artistes ne souhaitent pas être des gens réels dans la vie réelle et qu'ils ne veulent pas payer le prix de cela. Leur vie est imaginaire, semblable à celle figurant sur un écran de cinéma. C'est pourquoi je pense qu'il faudrait revenir à la vraie vie, il faudrait être ce que nous sommes pour réussir. Je pense que la première condition pour éviter la guerre est d'être ce que nous sommes et de ne pas permettre aux autres de nous inciter à être hypocrites... Si grâce à l'art on réussit de transformer une seule personne en homme meilleur, ce sommes nous en tant qu'artistes qui l'emportons. Que vouloir de plus que de faire sortir quelqu'un du puits, de saisir sa main et le mettre à la lumière du jour ? C'est notre devoir en tant qu'artistes...

GERMAN SADULAIEV : (...) On avait posé la question si le malheur de guerre est justifié par le fait qu'après la guerre on fait de grandes œuvres. J'ai répondu : « Est-ce que nous avons le choix ? » Y avait-il de choix ? C'est une question très difficile, un choix très exigeant. Si chacun d'entre nous pouvait choisir : est-ce qu'on veut que nos enfants et notre famille périssent dans la guerre et que cela donne plus tard de beaux films, de beaux romans, de belles symphonies ; ou bien qu'il n'y aura rien de tout cela, qu'il n'y aura que du MTV, d'Hollywood, et que nos proches resteront en vie ? C'est un choix difficile et j'ignore la réponse à cette question, comme tout le monde l'ignore.

Heureusement, car le monde est fait ainsi, cette question n'est posée par personne. Nous ne nous posons pas ce choix. Il n'y en avait pas, il n'y en aura pas non plus. Des malheurs et des tremblements arrivent dans nos vies ; nous ne les voulons pas et les combattons, nous les empêchons. L'organisation des Nations unies est créée pour empêcher la guerre et il avait semblé qu'elle trouverait un mécanisme pour empêcher la guerre, c'est-à-dire les solutions de guerre pour les problèmes politiques. Mais depuis que cette organisation existe, il y avait combien de guerres ? Rien ne fait, même quand les gens font de leur mieux. Les guerres sont la réalité de nos vies et qu'est-ce qui reste à l'art ? C'est l'art qui reste, c'est ce qui est sûr...pas vous le dire...

SLOBODAN DESPOT : : (...) J'ai compris combien l'art s'élevait au-dessus de tout le reste, au-dessus de toutes les Nations unies, de toutes les institutions qui prêchent la paix et qui finissent par causer les guerres... Comment vivre dans une époque où tout dépend des statistiques, des données prises de vos vies personnelles, de vos téléphones, de vos habitudes d'acheteur, de vos revenus, comment vivre dans une époque où tout dépend des données statistiques et attendre que ce système-là vous fasse l'honneur en tant qu'individu ; ce système qui se nourrit de ces données-là, qui les digère pour en arriver aux solutions de manager sur la façon de diriger la société. La seule façon pour vous d'être accepté comme individu aujourd'hui, c'est l'art...

MUHAREM BAZDULJ : (...) L'idée selon laquelle il est nécessaire que la guerre et la violence finissent par produire une sorte de sens plus élevé n'est pas nécessairement vraie, à mon avis. C'est une sorte d'imposition d'évolution créée par les gens pour trouver du sens après-coup dans quelque chose qui ne doit pas en avoir. Depuis L'Iliade jusqu'à Ernst Jünger on a une idée de glorification de la guerre, mais ce n'étaient pas les mêmes guerres auxquelles nous témoignons aujourd'hui, malheureusement. Prenons pour exemple la plus grande puissance militaire qui lance ses avions pour bombarder des gens sans aucun risque, ou bien une guerre où un côté perd des centaines, des milliers de gens, et l'autre demeure intact. Cela n'est pas une guerre. C'est le sadisme pur.

VLADAN VUKOSAVLJEVIĆ : (...) Loin du bruit de l'histoire politique et du cliquetis des armes on entend le grand poème de la culture. Tous ceux qui entendent ce poème, qui peuvent lui contribuer d'une façon ou de l'autre, font la meilleure partie de ce monde et demeurent garants que ce monde et nous qui l'habitons, ainsi que nos descendants, ayons le droit d'espérer et de supposer un meilleur avenir...

DÉCLARATION DE BELGRADE

Nous sommes venus ici, dans cette ville située sur l'ancienne frontière symbolique entre deux mondes, sur ce lieu de confrontations fréquentes, mais aussi d'entrecroisements culturels, désirant que notre rencontre soit un échange pertinent et une osmose. Le besoin de ces rencontres prend en compte les différences individuelles et des héritages qui sont nos fondements. Lors d'une occasion importante, le grand écrivain serbe qui habitait dans cette ville, Ivo Andrić, lauréat du Prix Nobel, a remarqué que le travail auquel il avait consacré la vie contenait la véritable histoire de l'humanité. La culture est consciente que la vérité sur l'homme et sur l'âge en général ne possède pas qu'une face. Le propre de la culture n'est pas de condamner, aveuglément et d'une façon calculée, mais de tenter de comprendre. Aujourd'hui, le tourbillon de l'époque de haute-technologie est en train d'étouffer les tendances culturelles autrefois incontestables. Les relations entre les peuples sont en train de se dégrader, tandis que l'abondance culturelle du monde se nivelle. Les ravages sont autant physiques que spirituels, et ceux qui au présent tiennent le pouvoir présentent leurs intérêts comme les valeurs indiscutables. S'il y a un point d'accord commun entre nous qui est certain, c'est que la création ne tolère pas de vérités imposées et prescrites, pas plus que de limitations, quelle que soit leur origine. Le style de vie global, hystérique et superficiel, imposé d'en haut comme le seul acceptable, transforme la vision de l'homme total, invention de l'âge antique et des Lumières, en un être unidimensionnel, et la communauté humaine devient une biomasse, propice au traitement et modification rapide. L'industrie mondiale de divertissement et de contreculture est dirigée dans le sens qui y est décrit et aspire à une hégémonie totale. À part les autres partages et différences qui sont inévitables, la culture est tenue de contribuer au caractère pluridimensionnel de ce monde. Elle est obligée d'aider l'individu qui est impuissant devant la pression de l'époque. La culture est une expression de contestation et de responsabilité. La culture est la conscience que le monde ne date pas d'hier, et qu'il ne se terminera pas avec nous. La culture utilise les différences pour en faire la richesse de contrepoint et non pas une confrontation chaotique. Chaque conversation compréhensive fait un pas vers cette prise de conscience. Nous sommes ici en train de faire ce petit pas :

Habib Ahmadzadeh
Muharem Bazdulj
Slobodan Despot
Zhang Jiqiang
German Sadulaev
Emir Kusturica
Vladan Vukosavljević

le 18 juin 2019

Са српског превода Бојан Савић Остојић
Traduit du serbe par Bojan Savić Ostojić

БЕЛГРАДСКИЙ КОНТРАПУНКТ

«Белградский контрапункт», инициированный Министерством культуры и информации Республики Сербия и реализуемый Институтом по изучению культурного развития, – это международная встреча, цель которой – собрать авторов и мыслителей из различных частей света, вносящих своим трудом значительный вклад в понимание современных мировых тенденций, т.е. той ситуации, в которой человек находится в наше время.

Белградский контрапункт – это возможность обсудить важные вопросы нашего общего опыта. Рассматривая данные вопросы с разных личностных и геокультурных позиций, мы можем дать разные ответы, но с другой стороны, эти различия могут гармонизироваться в едином широком взгляде, подобно полифонии музыкального контрапункта.

Почему контрапункт именно «белградский»? Потому что Белград был и остается местом соединения различий. Белград веками является сценой, на которой происходят не только столкновения, но и встречи, а любой человек лучше видит себя в отражении встречи с другими. Для литературного творчества и свободного сознания это фундамент, на котором строится широта и глубина постижения мира и времени. Белградский контрапункт задуман как доказательство того, что человек – существо словесное и в диалоге каждый может найти подтверждение своей правде, не опровергая при этом правду иную.

«Белградский контрапункт» впервые был проведен в 2017 году, когда на вопросы в рамках темы «Какую роль сегодня играет литература?» отвечали Петер Хандке, Фредерик Бегбедер, Захар Прилепин, Юй Хуа и Милован Данойлич. В «Белградском контрапункте», проведенном в 2018 году на тему «Что с глобализацией в культуре?», участвовали Чжан Канкан, Юрий Поляков, Гуннар Кваран, Франсиско Лопес Сача, Дэвид Хомел и Владимир Пишталло. Встречи вели министр культуры и информации Владан Вукосавлевич и режиссер Эмир Кустурица.

ИСКУССТВО ВО ВРЕМЕНА КРИЗИСОВ И ВОЙН; ВЗГЛЯД ИЗ СОВРЕМЕННОСТИ

На третьем «Белградском контрапункте», состоявшемся 17 и 18 июня 2019 года, центральным событием встречи стал круглый стол на тему «Искусство во времена кризисов и войн: взгляд из современности», где нас особо интересовали ответы на следующие вопросы:

- Искусство создается и во времена войн и тяжелейших общественных кризисов. Оказывают ли данные исторические обстоятельства исключительно негативное влияние на творческий процесс или же они могут вдохновить деятелей искусства и помочь искусству в поиске собственного смысла?
- Несут ли искусство и его деятели ответственность за возникновение войн и кризисов и могут ли активно способствовать их преодолению?
- В чем различие представителя искусства как творца и как гражданина в ситуации войн и кризисов и насколько деятельность художника обусловлена этими обстоятельствами? Какова вообще ответственность представителя искусства как творца при таких обстоятельствах?
- Насколько и каким образом искусство может помочь пониманию и истолкованию военных и кризисных ситуаций и отношений, а также человека и человеческого сообщества, видимых через их призму?
- Можно ли действительно «петь после Освенцима» или «пение» тогда и нужнее всего?

УЧАСТНИКИ:

Хабиб Ахмад-заде (Habib Ahmadzadeh, 1964) – один од ведущих иранских писателей-прозаиков, режиссер и сценарист художественных и документальных фильмов, профессор Университета искусства в Тегеране. Участник иранско-иракской войны, которая значительно фигурирует в его творчестве. Переведен на английский и русский языки, лауреат многих литературных премий. На сербский язык переведен его роман «Шахматы с Машиной Страшного суда».

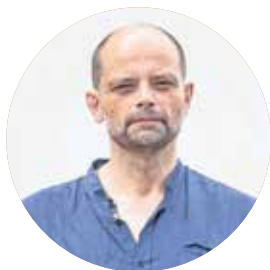
Чжан Цзыцян (Zhang Jiqiang, 1962), китайский драматург, руководитель Союза писателей-драматургов провинции Шаньдун, президент Академии искусств, директор Драматической студии, работает в Университете Шаньдуна, а также в Университете искусств Шаньдуна. Работал над проектами общественного и культурного развития Шаньдуна. Автор нескольких монографий из области искусства. За свое драматическое творчество удостоен многих премий национального и международного значения, в том числе премии Министерства культуры за новую драму и премии за инновации в культуре.

Герман Садулаев (1973) – один из ведущих российских писателей-прозаиков среднего поколения, социоаналитик, весьма активный участник общественной и культурной жизни в России, лауреат большого числа национальных и международных отличий, переведен на многие языки. На сербский язык переведены две его книги: «Я, чеченец!» и «Бич Божий», а в рамках репертуара Драматической программы Радио Белград в 2019 году была поставлена его повесть «Одна ласточка еще не делает весны».

Мухарем Баздуль (1977), писатель-прозаик, поэт, переводчик, журналист и публицист. У него вышло восемь романов, пять книг повестей, три книги материалов колонок, две книги эссе и одна поэзии. Сотрудничает с ведущими газетами и журналами в Сербии, Боснии и Герцеговине и во всем регионе. Лауреат многих премий за литературную и журналистскую деятельность. Его произведения переведены на английский, немецкий, польский, болгарский и македонский языки.

Слободан Деспот (1967) – писатель-прозаик, издатель, публицист, переводчик и фотограф. Редактор в швейцарском издательстве «L'Age d'Homme», для которого он перевел на французский язык произведения Добрицы Чосича, Милоша Црнянского, Момо Капора и других авторов с сербского, английского, немецкого, русского и итальянского языков. Соучредитель издательства «Хепіа», учредитель и редактор журнала «Antipresse». Автор четырех книг эссе, двух книг фотографий, одной биографии и одних путевых заметок, а также романа «Синий блеск» и «Мед».

ВЕДУЩИЕ-МОДЕРАТОРЫ ВСТРЕЧИ:

Владан Вукосавлевич – министр культуры и информации Республики Сербия. Окончил юридический факультет Белградского университета, прошел несколько учебных стажировок во Франции и в Германии. Публиковался в журналах «Правник» (Юрист), «Книжевна реч» (Литературное слово) и «НИН». С 2004 года член Королевского совета семьи Карагеоргиевичей, также был заместителем председателя Правления Задужбины «Милош Црњанский». Председатель руководящего комитета Форума славянских культур; им была инициирована кампания под названием «Защитим сербский язык» и учреждена премия «Культурный образец» и премия им. Новицы Тадича. В 2013 году был назначен на должность секретаря по вопросам культуры Города Белграда; с 2016 года является министром культуры и информации Республики Сербии. Говорит на английском и французском языках..

Эмир Кустурица – сербский кинорежиссер, актер, писатель-прозаик, музыкант, обладатель двух «Золотых пальмовых ветвей» Каннского кинофестиваля, премии «Цезарь» и других престижных наград. Командор Ордена искусств и литературы Республики Франция. Учредитель и директор фестиваля кино и музыки «Кустендорф» в этнодеревне Дрвенград и идейный вдохновитель построения Андричграда, культурного центра, посвященного Иво Андричу. Режиссер многих фильмов, в том числе – «Помнишь ли ты Долли Белл?», «Папа в командировке», «Время цыган» («Дом для повешения»), «Аризонская мечта», «Андеграунд», «Черная кошка, белый кот», «Жизнь как чудо», «Завет», «По Млечному Пути». Автор книг «Смерть как непроверенный слух», «Сто бед» и «Зачем мне это нужно?». 49

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Владан Вукосављевић

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: Vladan Vukosavljević

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : Vladan Vukosavljević

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Владан Вукосавлевич

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：弗拉丹·武科萨夫列维奇

ھمیش «نقطه‌مقابل» بئگراد : ولادان وُکُساوِلیویچ

ОТРЫВОК ИЗ ЗАПИСЕЙ «БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА»

ВЛАДАН ВУКОСАВЛЕВИЧ: ...Культура – это не только место встречи различных цивилизаций, обществ, народов и отдельных людей, это место, где они понимают друг друга, и где, поняв – они смогут жить вместе. Когда люди живут вместе, тогда есть шанс и есть пространство для взаимопонимания и для разгадки людьми великой тайны истории: как могло случиться, что на протяжении нескольких тысяч лет не поняли, что все они – одно, что ведет их одинаковая судьба, что невидимый порядок вещей подталкивает их к неизвестным точкам отчета, и что конфликты, возникающие на почве непонимания, на почве отличия обычаев, традиций и нравов, на самом деле – только иллюзия. Действительность основывается на более глубоких фундаментах, но до нее необходимо докопаться рассудком, умом, следованием традициям и пониманием традиции...

ЭМИР КУСТУРИЦА: ...Еще в неолите человек проявил свое триумфальное художественное деяние, когда в пещере нарисовал то, что задевало его больше всего. Есть нечто, что присуще человеку в развитии человечества, а это именно то, что каждый человек – небольшая война, невеликая биологическая война в человеческом существе, и что все контрroversы и все контрапункты, достигаемые человеком в его развитии, только ее последствия... Пока человек жил в деревушке, пока не погрузился в город, он в большей степени напоминал на то, что наблюдаем в жизни пчел. В момент, когда после серпа, с помощью которого занимался земледелием, он взялся за стрелу, и когда появился охотник, который из палеолита в неолит вошел неготовым, войны не было. В книгах пишут о том, война развивалась вместе с поисками смысла жизни. Смысл жизни достигнут не через физическую сущность, а именно через данное триумфальное художественное выражение; если пещера была началом, тогда можем свободно говорить о том, что Микеланджело Буонарроти и Леонардо да Винчи на пример (нет им замены сегодня, так как тот вид искусства закончен с прошлым веком), являются именно подтверждением этой идеи...

ЧЖАН ЦЗЫЦЯН: ...Целью произведений искусства являются не рассуждения о ненависти, которая существовала во время войны, их цель предупредить людей о том, что раз эти кровавые столкновения есть, мы должны их выразить через художественные произведения. Есть одна философская мысль о том, что если мы не пройдем через густой мрачный лес, мы так и не увидим дневного света

и безоблачного неба... Что касается соотношения между войной и искусством, мне кажется, что оно похоже на мелодию. Это совокупность столкновений, но одновременно, и ассимиляция. Точно так, как страдание души необходимо для строительства, создания... Мы не можем говорить, что в период войны или кризиса у художественных деятелей есть какая-то ответственность. Они не могут быть ответственными за возникновение войн и кризисов, но могут создавать художественные произведения, которые помогут людям оценить и определить свою позицию об этой войне и об этом кризисе. Художник должен постоянно обдумывать и задумываться. По-моему, обдумывание и задумывание над кризисами и войнами – это и есть первый шаг к решению этих войн...

ХАБИБ АХМАД-ЗАДЕ: ...Один великий человек сказал, что когда увидишь человека который хочет выпить грязной воды, не говори ему что это вредно, а вместо того, поставь перед ним родниковую воду. У людей ума достаточно чтобы понять разницу между ими. Когда кого-либо советуешь не пить грязной воды, потому что она вредна, тот подумает, что это шоколадный напиток, который ты хочешь у него отнять, чтобы выпил сам, и не будет думать о самом главном. Поэтому большое количество религиозных бесед не влияет на людей, так как на народ смотрят свысока. Но если станем плечом к плечу с людьми, скажем им, что они достаточно разумны и что если они достаточно внимательны никто советовать их не должен, тогда мы многое сделаем...

ГЕРМАН САДУЛАЕВ: ...Во всем должен быть контрапункт. К соленной еде следует добавить немного сахара, а к сладкой чуть-чуть черного перца, и тогда и то и другое приобретают полное вкусовое богатство. И культура должна быть таким контрапунктом. Нас устраивает развитие современных технологий, и мы с удовольствием ими пользуемся. Нам известно, что огромное число людей не смогли бы жить на планете Земле без современных технологий. Традиционными сельскохозяйственными методами мы не накормим человечество, и поэтому мы благодарны современной цивилизации, и культура должна быть контрапунктом, приводящим ее в состояние равновесия, и противостоящим бездуховности технологической цивилизации...

СЛОБОДАН ДЕСПОТ: ...Мы сегодня живем в мире Прокруста, в цивилизации, которая хочет отрезать все, что торчит, выпрямить каждую кривую или охарактеризовать ее геометрически, то есть, упростить. А искусство здесь именно чтобы усложнить вещи,

заварить кашу, то, что казалось ясным превратить в туман и сумерки. Почему? Потому что человек – это глубокий темный колодец. И все это, этот туман, эту темноту, современная цивилизация старается осветить сильными лазерными прожекторами...

МУХАРЕМ БАЗДУЛЬ: ...Идея о том, что возможно предотвратить войну как проявление человеческих агрессивных инстинктов – нечто невозможное. Война всегда будет существовать в той или иной форме; вопрос заключается не в том идет ли где-нибудь война, а в том, какова эта война. Если исходим из начала западного культурного литературного канона, Гераклит в 53-м фрагменте говорит: Война есть отец всего, царь всего. Она сделала свободных свободными, рабов рабами. Первая книга западного литературного канона «Илиада» говорит о войне. Зачем, согласно «Илиаде», ведутся войны? Чтобы поэтам было о чем петь. Но тут опять возникает вопрос – каковы эти войны?...

ВЛАДАН ВУКОСАВЛЕВИЧ: ...Может, стоило бы подумать о том, что мы беспрестанно пребываем в своего рода двоичном коде размышления, и это: война и мир, черное и белое, добро и зло, вещи, которые в контрапункте, вещи взаимоисключающие. Многие теоретики общества считали, что война естественное состояние общества, при исключении других обстоятельств, которые не социальные, а натуральные, что, вопреки нашему сильному отрицанию, война, на самом деле, самая отчетливая особенность общественного бытия. Если это возьмем как возможно точную отправную точку, тогда мир можно определить как состояние войны, в котором люди не падают жертвами, где обыкновенное человеческое и социальное противопоставление реализуется через конфликты в творчестве, в производстве экономических благ, в том числе, и в культуре. Если война постоянная, и меняются только ее формы и вариации, тогда художник есть тот, кто беспрестанно пребывает в состоянии войны...

ЭМИР КУСТУРИЦА: ...Мы живем в эпоху, когда деятели искусства уже не являются теми, кем были когда-то, поменялась их роль. Есть весьма небольшое количество стран в Западной Европе, где представители искусства, и их голос, их публичные выступления обладают той значимостью, которая когда-то имела место. Также, и наши произведения, касающиеся войны, если не содержат какие-то трогательные элементы, которые потом станут предметом телевидения или видео-обработки, дают нам весьма небольшие шансы действовать убедительно и в соответствии с требованиями нашего времени... Наше

время, это несчастный период, в котором весь мир – на распутье, и в котором он не видит ни своего Микеланджело, ни своего нового философа, который мог бы определить правильную дорогу, за исключением преданности экономической силе, из которой вытекает все остальное, и науке, в которой, по сути, уже нет места тому, что мы научили в прошлом...

ЧЖАН ЦЫЦЯН: ...Мы – свидетели разных конфликтов, но несмотря на то, что является поводом для войны, каковы ее причины, по-моему, самое важное следующее: смотреть на это из ракурса гуманизма. Хотя мы никак не можем предотвратить продолжение войн, мы можем хотя бы не допустить уничтожения человечности на войне. Человек, прежде всего, духовное существо, он не дикое животное. Когда оглянемся на Первую и Вторую мировые войны, видим, что война разрушила города, деревни и человеческие жизни. Следовательно, она уничтожает прежде всего плоть, но при всем этом, важнее всего то, что мы являемся существами, у которых могут быть возвышенные идеалы и которые умеют думать о будущих перспективах. И поэтому, когда мы говорим о войне, мы должны на вещи смотреть с духовной стороны, и в таком ключе стремиться к миру...

ХАБИБ АХМАД-ЗАДЕ: ...Мы должны понимать, что такое мир, и не соглашаться считать миром любое транквилизирующее средство, так как эти вещи делают мир ложным. С другой стороны, возникает вопрос: почему деятели искусства потеряли референтность. Кажется, что большинство наших артистов не хотят быть людьми реальными в реальной жизни, и расплатиться за это. Их жизнь мнимая, наподобие жизни, отраженной на киноплёнке. Поэтому я считаю, что мы должны вернуться к действительности, быть самими собой, чтобы преуспеть. По-моему, первым условием чтобы войны не было, это – быть самими собой и не допустить другим подталкивать и призывать нас быть лицемерными... Если при помощи искусства нам удастся изменить только одного человека, сделать его лучше, мы – одержали победу. Что еще можно желать, кроме того, когда ты кого-то вытащил из колодца, подал ему руку и вывел на свет? Это обязанность нас, как представителей искусства..

ГЕРМАН САДУЛАЕВ:Бил задан вопрос оправдываются ли несчастья войны тем, что после войны создаются великие произведения? И я сказал: «Разве у нас есть выбор?» Разве был выбор? Это весьма тяжелый вопрос и весьма трудный выбор. Если каждый из нас ставиться перед выбором: хочешь ли ты чтобы твои дети, твоя семья погибли на войне, чтобы потом были прекрасные фильмы, романы, симфонии, или

хочешь, чтобы всего этого не было, и будут только МТВ, Голливуд, но твои близкие будут живы? Это тяжелый выбор, и я правильного ответа на этот вопрос не знаю, и никто не знает правильного ответа. Но, к счастью, мир не так устроен, и такой вопрос никто не выдвигает. У нас такого выбора нет. Его не существовало, и не будет существовать. Беды и потрясения случаются в этой жизни, и мы их не хотим, и, конечно, боремся против них, предотвращаем их. Организация Объединенных наций была создана чтобы предотвратить войну, и казалось, что она найдет инструменты для предотвращения войн, т.е. военного решения политических проблем, но сколько было войн с момента создания данной организации? Бесполезно, даже когда люди стараются. Войны – наша реальность, и что остается искусству? Но искусство во всяком случае остается...

СЛОБОДАН ДЕСПОТ: ...Я понял насколько искусство выше всего прочего, и насколько выше всех Объединенные нации, всех институтов, которые пустословят о мире, но только вызывают войны... Не можете жить во времени, в котором все зависит от статистики, от данных, выжимаемых из вашей личной жизни, из ваших телефонов, покупательских привычек, доходов, не можете жить во времени в котором все зависит от статистических данных и чтобы данная система, питающаяся этими данными, переваривающая данные для принятия управленческих решений о том как вести общество, уважала вас как индивида. Единственный способ уважения индивида сегодня, это искусство...

МУХАРЕМ БАЗДУЛЬ: ...Идея о том, что война и насилие безусловно создадут какой-то высший смысл, который способен искупить вину, я в этом глубоко уверен, не безусловно точная. Это вид эволютивного заблуждения, созданного людьми для самообмана, для последующего поиска смысла в чем-то, в чем смысл отсутствует. От «Илиады» до Эрнста Юнгера существует идея восхваления войны, но – это не были те войны, свидетелями которых мы, к сожалению, являемся. Если взять в пример случай, когда крупнейшая в мире военная сила отправляет самолеты и бомбит людей без малейшего риска для себя, или войну, в которой одна сторона теряет сотни и тысячи людей, а другая не теряет ни одного, это не война, а надругательство...

ВЛАДАН ВУКОСАВЛЕВИЧ: ...Высоко и далеко над гулом политической истории и побрякивания оружием слышна великая песня культуры. Все, которые слышат эту песню, знают и могут внести в нее свою лепту, и они представляют собой лучшую часть этого мира, и вселяют некоторую толику надежды и обещания того, что у нас, у людей в этом мире, а также у наших потомков, есть хоть какие-то шансы и перспективы на светлое будущее...

БЕЛГРАДСКОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ

Мы встретились в городе на символической древней границе миров, в месте частых конфликтов и культурных влияний, стремясь к обмену опытом и обогащению наших позиций в полилоге. Такие встречи необходимы: мы исходим из уважения различий и в многообразии культурного наследия видим основу собственного существования. Великий сербский писатель, живший в этом городе, лауреат Нобелевской премии Иво Андрич однажды сказал, что в том труде, которому он посвятил всю жизнь, сосредоточена вся настоящая история человечества. Культура знает, что правдивый взгляд на человека и время не бывает односторонним. Культура не осуждает, а тем более не осуждает расчетливо или слепо – она стремится понять. Сегодня вихрь высокотехнологичной эпохи оттесняет в сторону некогда бесспорные культурные устремления. Обостряются отношения между народами, и унифицируется культурное разнообразие мира. Наносится и физический, и духовный урон культуре, а власть имущие представляют свои интересы как ценности, не подлежащие сомнению. Наше общее мнение, что творчество не терпит навязанных, «спущенных» ему истин и ограничений, откуда бы они ни приходили. Невротический, поверхностный стиль жизни, навязываемый во всем мире как единственно возможный и верный, превращает цельного человека Античности или Просвещения в одномерное существо, а человеческое сообщество – в биомассу, удобную для быстрой ментальной обработки и навязывания нужного мышления. Всемирная индустрия развлечений и антикультуры работает в этом направлении, стремясь к всеобщей и полной доминации. При неизбежных границах и различиях в мире именно культура делает его цельным и многогранным. Она должна помочь подняться личности, которая почти незаметна в этом невероятном давлении эпохи. Культура учит ответственности и постановке вопросов. Культура – это понимание того, что мир был создан не вчера и не кончится с нашим уходом. Культура из различий создает богатство контрапункта, а не разжигает конфликты. Каждый разговор, наполненный пониманием, – это шаг к пробуждению сознания. И именно такой шаг мы делаем на нашей встрече:

Хабиб Ахмад-заде

Мухарем Баздуль

Слободан Деспот

Чжан Цзыщян

Герман Садулаев

Эмир Кустурица

Владан Вукосавлевич

18 июня 2019 года

Перевод с сербского др Светлана Голяк и Соня Бойич

“贝尔格莱德多重旋律” 国际论坛

由塞尔维亚文化及传媒部主办、文化发展研究所承办的“贝尔格莱德多重旋律”国际论坛是汇集世界各地的艺术家和思想家、借鉴他们在文艺创作方面的丰富经验探讨当代世界主流思潮以及人在当代社会中的位置等问题，以便使我们更加深入地理解当今世界的文化盛会。

“贝尔格莱德多重旋律”国际论坛提供了讨论人类共同问题的机会和平台。来自不同国家从事文化方面工作的人士由于个人及地方文化的特殊性，更有助于对那些全人类共同关注的问题给出不同的答案，同时，这些不同的答案最终会融合成一个广泛的、协调的世界观，类似于音乐中的多重旋律。

贝尔格莱德国际论坛为何取名为“贝尔格莱德多重旋律”呢？这是因为贝尔格莱德一直以来就象音乐中的多重旋律一样，这座城市一直是冲突与融合的大舞台。只有与其他人接触时人才会更好地了解自己，而由此产生的文学创作和自由思维也能使我们更深入地理解当代世界和时代。“贝尔格莱德多重旋律”构思的目的就是为了展示一个善于对话的人与他人进行交流时既可以在不否定他人正义性的同时也能证明并坚持自己的正确性。

“贝尔格莱德多重旋律”2017年首次举办，论坛议题为《当代文学作用何在？》。就此话题参与讨论的有彼得·汉德克(Peter Handke)，弗雷德里克·贝格伯德(Frédéric Beigbeder)，扎哈尔·普里莱(Zakhar Prilepin)，余华和米罗万·塔诺伊里奇(Milovan Danojlić)。2018年第二届“贝尔格莱德多重旋律”国际论坛的议题为《如何对待文化中的全球化现象》，与会者有张抗抗，尤里·伯黎亚克夫(Юрий Поляков)，谷纳·卡瓦蓝(Gunnar Kvaran)，弗朗西斯科·罗佩兹·萨查(Francisco López Sacha)，戴维·何梅尔(David Homel)以及弗拉迪米尔·碧西塔罗(Vladimir Pištalo)。两届论坛的主持人为塞尔维亚文化及传媒部部长弗拉丹·武科萨夫列维奇(Vladan Vukosavljević)和导演埃米尔·库斯图里卡(Emir Kusturica)。

2019年的“贝尔格莱德多重旋律”国际论坛

《从目前角度观察危机和战争时代中的艺术》

在6月17日至18日举行的第三届“贝尔格莱德多重旋律”国际论坛上，重点活动的议题为《从目前角度观察危机和战争时代中的艺术》圆桌会议。本届论坛最关心的是如下几个问题：

- 由于艺术创作在最艰难的社会危机和战争时代中仍然在进行，那样的历史环境对于艺术创造过程是仅有消极作用，还是同样也可以给艺术家带来灵感，或许还可以协助艺术寻找其所存在的意义。
- 艺术和艺术家是否也会对战争的爆发或危机的产生承担责任？他们能否积极帮助人解决它们？
- 在战争和社会危机时代中，艺术家作为普通公民和艺术创造者两种身份之间有什么差别？
- 他的这种双重身份如何决定着他的创造和行为？作为艺术创造者，艺术家在这种特殊情况下的责任是什么？
- 艺术在多大的程度上能够促使我们更加了解和解释战争和危机时代以及当时的各种社会关系？我们怎样通过艺术去了解和解释战争和危机时代中的人类及其社会？
- 见证了集中营残酷历史之后，我们还有资格去欢乐地歌唱吗？也许正是因为有了这样的经历，我们才更需要欢乐歌唱的存在？

与会者简历

哈比卜·艾哈迈德扎德 (Habib Ahmadzadeh)，出生于1964年，是伊朗著名作家、导演和故事片及纪录片编剧；德黑兰美术大学教授。曾经参与两伊战争的经历对其创作过程产生了巨大的影响。其作品被翻译成英文和俄文，曾获得多项文学奖。其长篇小说《与末日机器下一场棋》被翻译成塞尔维亚语。

张积强，出生于1962年，中国戏剧家，山东省戏剧家协会主席，山东省艺术研究院院长，山东省戏剧创作室主任，山东师范大学、山东艺术学院研究生导师。曾经参与山东省社会和文化发展项目，出版多部艺术专著，其戏剧作品获得过多项国内外大奖，其中包括文化部第五届文华新剧目奖及文化创新奖。

戈尔曼·萨督莱耶夫 (German Sadulaev), 出生于1973年, 俄罗斯著名七零后作家、社会评论家, 积极参与俄罗斯社会和文化活动, 多次获得国内外奖项。其作品被翻译成多种外语, 译成塞尔维亚文的有《我, 车臣》和《上帝之鞭》两部。2019年贝尔格莱德广播电台的话剧节目把他的短篇小说《孤燕不报春》改编成广播剧播出。

穆哈莱母·巴兹杜尔 (Muharem Bazdulj), 出生于1977年, 是作家、诗人、翻译、记者及出版家。出版了八部长篇小说、五部中短篇小说集、三部杂志专栏集、两部散文集及一部诗集。与塞尔维亚、波黑和临近地区国家的主要报刊杂志合作。获得了多项文学奖与新闻奖。其作品被翻译成德文、波兰文、保加利亚文及马其顿文。

斯洛博丹·德斯伯德 (Slobodan Despot)，出生于1967年，是作家、出版家、记者、翻译及摄影师。瑞士出版社L' Age d' Homme的编辑。该出版社出版了他由塞尔维亚语、英语、德语、俄语和意大利语翻译成法语的塞尔维亚著名作家多布里察·乔西奇 (Dobrica Ćosić)、米罗什·茨乐念斯基 (Miloš Crnjanski)、莫莫·卡波尔(Momo Kapor) 及其他作家的作品；他也是XENIA出版社创始人之一，Antipresse刊物的编辑。迄今为止，他出版了四部散文集、一部摄影集，一部传记、一部旅游记和长篇小说《蜂蜜》。此部长篇小说已被翻译成塞语。

开场白及主持人：

弗拉丹·武科萨夫列维奇 (Vladan Vukosavljević) 是塞尔维亚文化及传媒部部长。毕业于贝尔格莱德大学法律学院，多次留学法国和德国。毕业后参加法律学院开办的国际协议专家研修班。曾在《法学家》、《文学》和《NIN》杂志发表文章，自2004年起担任卡拉乔杰维奇王朝王室委员会成员，同时也兼任米罗什·茨乐念思基捐赠馆的管理委员会副会长。作为斯拉夫文化论坛管理委员会会长，启动了《爱护塞尔维亚语》活动，并设立了“文化模范奖”与“挪威擦·塔迪奇”(Novica Tadic)文学奖两种奖项。2013年被任命为贝尔格莱德市文化秘书，自2016年起担任文化及传媒部部长。精通英语和法语。

埃米尔·库斯图里卡 (Emir Kusturica)，塞尔维亚电影导演，演员，作家和音乐家，至今已两次获得戛纳国际电影节的金棕榈奖、威尼斯国际电影节的金狮奖、凯撒奖等多种奖项，也是法国文学艺术骑士勋章获得者。库斯图里卡是一年一度在木头城民族村举办的库斯滕多夫国际影展和音乐节的创始人兼总经理，纪念诺贝尔文学奖获得者安德里奇的文化中心——安德里奇城的创意者和建造者。其主要电影包括：“你还记得多莉·贝尔吗？”、“爸爸出差时”、“流浪者之歌”、“亚历桑那之梦”、“地下”、“黑猫白猫”、“生活是奇迹”、“给我承诺”、“送奶路上”等。其文学著作包括《我身在历史何处？》，《婚姻中的陌生人》以及《我不需要这一点》。

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Хабиб Амадзаде и Цанг Ђићијанг

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: Habib Ahmadzadeh and Zhang Jiqiang

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : Habib Ahmadzadeh et Zhang Jiqiang

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Хабиб Ахмад-заде и Чжан Цзыцян

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：哈比卜·艾哈迈德扎德与张积强

همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد: حبیب احمدزاده، چیچینگ جانگ

“2018 年贝尔格莱德多重旋律”国际论坛记录（节选）

弗拉丹·武科萨夫列维奇：……文化不仅仅是不同文明、社会、民族、人们相遇之处，也是他们互相理解之处。理解之后，才能生活在一起；生活在一起之后，才有可能加深了解，并解读巨大的历史秘密：千年之后，难道还不明白大家都是一样的，生死与共，怎么还没意识到一种无形的规律把大家推向未知的归宿；怎么还没明白由于缺乏理解，各种风俗习惯、传统和性格不同的冲突只不过是幻觉而已。现实植根于更深厚的根基，只有以智慧、才能、对传统的了解与实行，才能更接近现实……

埃米尔·库斯图里卡：……早在新石器时代，人类在洞穴里画了自己最关心的东西时，就表现出他们自豪骄傲的审美行为，人类的发展揭示出人性固有的本质，每个人都是一场战斗，在每个人内心开展的一场心理战，人类发展史上所产生的任何争论和对立都是由此而来……人们从小村庄直到扩张到城市，人的生活更像蜜蜂一样。在人以弓箭代替耕地镰刀那瞬间，措手不及的猎人从旧石器时代进入新石器时代那个瞬间，没有战争，据史书记载，战争是与人类对人生意义的探索是同时发生的。人生的意义不是依靠肉体存在得以实现，而是在展现自豪骄傲的审美品格的过程中体现出来的。如果我们假设洞穴壁画是开头，米开朗基罗与达·芬奇就是代表，证实了这个观点。他们创造的那种艺术是上个世纪达到的终点，今天没人能代替他们……

张积强：……艺术作品的目的不是介绍战争中的仇恨，而是提醒大家这种血腥冲突既然存在，我们就必须用艺术作品去表达。有哲学观念说：除非我们穿过一片黑暗的森林，我们就永远看不到白天的光明和没有云彩的天空……对于战争与艺术的关系来说，我认为它们就像一种曲调。这既是冲突的结合，也是一体化的结合。正如灵魂的痛苦是创造所必不可少的……我们不能说在战争或危机的时期艺术家应承担 responsibility。他们不能对战争和危机的爆发承担责任，但是他们能创作艺术作品，帮助别人对某场战争或危机进行评估和做出判断。艺术家必须不断地深思熟虑。我认为对危机和战争的深思熟虑是解决这些战争的第一步……

哈比卜·艾哈迈德扎德：……一位伟人曾说，你看见有人要喝浑水的时候，不要阻止他，而要把清水放在浑水旁边。每个人都有足够的智慧看得出这两种水的区别。因为，当你劝他不喝浑水，因为浑水会伤害他的时候，他会觉得浑水实际上是一种巧克力饮料，别人想拿去自己喝，他看不清事情的关键。所以，许多宗教布道不能直指人心，因为太居高临下地对待人们。但是，如果我们和人民站在一起，肯定他们的合理性，并告知他们只要小心，不必要听他人劝告，那样才能起点作用……

戈尔曼·萨督莱耶夫：……任何东西都含有多重旋律。咸的菜里也要加点糖，甜的菜里也要加点胡椒，才能构成丰富的味道。文化也应成为这种多重旋律。我们喜欢现代科技的发展，我们也愉快地使用它。我们知道，没有现代科技，地球上将有多少人不能存活。只用传统的农业方法，我们无法养活自己，因此我们感激现代文明。另一方面，文化应该成为平衡这个世界、反对技术文明的残酷无情的多重旋律……

斯洛博丹·德斯伯德：……今天，我们生活在普洛克路斯忒斯（Prokrust）的世界上，今天的文明想要使每个突出的部分被消磨，用直线或者几何术语代替曲线，即简单化。艺术的目的是表现事物的复杂性，把它们混合起来，使本来很清楚的东西显得朦胧深邃，这是为什么呢？因为人性像深黑水井一样。现代文明致力于用强烈激光投影仪照亮这一切，这烟雾，这黑暗……

穆哈莱母·巴兹杜尔：……战争是人类自身攻击性本能的表现，想避免战争是不可能的。战争永远都会以某种形式存在。关键不在于是否有战争，问题是什么样的战争？如果我们从西方文化文学经典的开头入手，赫拉克利特在第53段说：战争是万物之父，也是万物之王，它使一些人成为自由人，使一些人成为奴隶。《伊利亚特》这部西方文学的第一经典这样论述战争：为什么要发动战争？让诗人有东西可唱。但是这里我们要再一次提出这个问题——什么样的战争？……

弗拉丹·武科萨夫列维奇：……我们可能应该考虑下一个问题：我们不断地生活在一个二进制的思维模式中，就是说战争与和平、黑与白、善与恶等现象，这些东西作为自己的多重旋律，是相互排斥的。有不少社会理论家赞成战争实际上是社会最自然的状态的说法，如果我们将非社会的，自然的情形排除在外，尽管我们强烈的否定，战争实际上是社会存在最显著的特征。假如我们以这种起点为准，我们可以把和平定义为不使人失去生命的战争状态，而是通过创造性活动、经济产品生产活动与文化活动上的冲突去实现平常的人间与社会中的矛盾和敌意。如果战争是持续不断的，就只能有形式和种类上的差别，那艺术家就总是生活在战争的状态中……

埃米尔·库斯图里卡：……在我们这个时代，艺术家和过去不同，他们的角色也和过去有所不同。只有少数西欧国家，艺术家本人与他的声音，他的公众演说跟过去一样重要。同样，我们创造的与战争有关的作品，如果缺少一种电视或其他视频格式将要表达的撕心裂肺情绪，我们就不太可能有说服力，在当今时代发挥作用……这是一个不幸的时期，全世界停止在十字路口，看不到自己的米开朗基罗，也看不到能够确定正确道路的哲学家，只剩下了作为一切事物来源的经济力量，强调科学而背离了我们原有的知识体系……

张积强：……我们目睹了各种冲突，但是战争的动机和原因无论如何，我认为关键是我们从人性的角度去观察它。虽然我们无法阻止战争发生，我们至少不能让人性在战争中毁灭。人是带有灵性的，不是野生动物。回想第一次和第二次世界大战的时候，我们会看到战争导致了城市、村庄和人类生命的毁灭。就是说，身体被毁了，但关键是我们有崇高理想，是会思考未来的生物。因此，说到战争，我们应该从精神方面去观察事物，这样为和平而奋斗……

哈比卜·艾哈迈德扎德：……我们需要知道什么叫和平，也不要
把镇静剂当作和平，因为这种东西只能造成一种虚假的和平。另
一方面，问题是艺术家为什么失去了自己的参考价值。所以，我
们大部分的艺术好像不愿意作为在现实生活中的普通人，并为此
付出代价。他们过着一种想象的生活，就像在屏幕上演示的生命
一样。所以，我认为只有回归现实生活，走我们自己的路，我们
才能成功。我认为阻止战争首要条件是走自己的路，不让他人鼓
励我们做人虚伪……其实艺术能帮助一个人变得更好，我们就
赢了。把人从井里救出来，拉着他的手，带他到光明处。我们还能
希望什么呢？这是我们每位艺术家的义务……

戈尔曼·萨督莱耶夫：……有人问过，战争后创造出伟大的艺术作品
是否能证明战祸有理？我回答说：“我们是有别的选择吗？”我们曾
有过别的选择吗？这个问题很难回答，这是一个难以做出的选择。
如果我们每一个人都能做这种选择：你的孩子，你的家人死于战争，
而后来有美丽的电影、小说、交响乐等作品，还是这些东西都将不
存在，只有音乐电视和好莱坞，但是你的亲人都还活着，你会选择
什么？这是一种难以做出的选择。这个问题，我无法回答，谁都不
知道标准答案。幸亏，没人问这个问题。显然，世界就是这样安排
的。我们没有这种选择。这种选择，从来没有过，将来也不会有。
我们的生活中，发生过各种灾难和冲击，我们不需要这些，我们
当然要对抗它们，防止它们。成立联合国的目的就是防止战争。一
段时间内，联合国似乎找到了一种防止战争的机制，就是说防止用
战争来解决政治问题，不过自从这个组织成立以来，发生了多少战
争啊？即使人们尽了最大努力，但没起什么作用啊。战争是我们
生活的现实，艺术有什么办法？不过，艺术依然存在……

斯洛博丹·德斯伯德：……我早就理解艺术高于一切，高于联合国，
高于所有空谈和平而引起战争的机构……你不能生活在这种以统
计数据，从你的私生活、手机、购物习惯、收入所体现出来的数
据为主要的时代；你不能生活在这种统计数据为主要的时代，再
用这些数据作为食物，消化它们，然后去管理社会的系统里，因
此系统很难把你当做独立的个体去对待。如今，承认你的个人身
份的唯一途径就是艺术……

穆哈莱母·巴兹杜尔：……我深信，那些认为只有战争和暴力才能产生某种更高的意义来救赎它们的想法，不一定是正确的。这是一种人为自己编造的进化欺骗，为了后来能够在一生中无意义的事情中寻找意义。从《伊利亚特》到恩斯特·荣格（Ernst Jünger），一直有崇尚战争的想法，但那都不是我们不幸地曾见证过的战争。举几个例子，强大的军队在零风险的情况下出动飞机轰炸平民，你造成对方成百上千的死亡，而自己却不伤一兵一卒。这不是战争，这是野蛮残暴……

弗拉丹·武科萨夫列维奇：……远离政治历史的喧嚣和武力威胁，仍能听到伟大的文化之歌。听到、理解该歌曲的人，能对它作出一点贡献的人，是这个世界更美好的部分。他们是世界人民以及我们的后代有希望和美好未来的先决条件和保证……

贝尔格莱德声明

我们来到这个城市，来到这个古老同时又象征着不同世界边界、冲突频繁但又是不同文化交汇交融的地方，希望我们今天的话题和观点能有进一步的交流与传播。人类对交流对话的诉求应以对个体差异以及不同文化传承的尊重为基础，因为这是我们赖以生存的根本。

塞尔维亚伟大作家、贝尔格莱德的诺贝尔文学奖得主伊沃·安德里奇，曾在一个重要场合说过，他毕生致力文学事业包涵了人类全部的真实历史。文化深谙人类与世界的真实性具有多重方面，它具有包容性，不排斥异己，尤其不会算计得失或盲目武断，文化尝试着理解与包容。

曾经无可非议的文化追求，今天被高科技时代的漩涡抛置于社会边缘，不同民族间的关系也日趋紧张，世界文化的多样性正被悄然抹去，人类的物质与精神财富也将会随之一同消失，而强权们却把自身利益当作不容置疑的普世价值观向世人强行推销。

有一个大家完全没有分歧、一致赞同的看法，那就是艺术创作不接受任何强制性改编的真实，不能容忍对创作自由的限制，不管这种强制性和限制是由谁、由哪个方面施加的。那强加于我们的全球性的浮躁而浅薄的生活方式，似乎成了当今唯一且仅能接受的生活方式，将我们原来拥有的古典精神和启蒙精神的完整人格改变成单维度的生命，把人类群体变成了一堆生物物质，以便于被快速洗脑。

世界娱乐和反文化产业正如上面所说的那样极速膨胀和发展，并试图全面操纵和控制我们的生活。文化不同于其他不可避免的分歧与差异，文化应该为构建一个多元化世界作出贡献，应该有助于唤醒那些在时代压力下精神萎靡的人们。

文化应是我们怀疑精神与责任意识共同体现，文化应是让我们认识到世界不是一天建成的，也不会随我们的消亡而消失，文化应是因差异而丰富的多重旋律——不应是冲突与对抗的源头。以相互理解为基础的每一次对话都是迈向文化觉醒的一个脚步。今天在这里迈出这样一步的有：

哈比卜·艾哈迈德扎德 (Habib Ahmadzadeh)

穆哈莱母·巴兹杜尔 (Muharem Bazdulj)

斯洛博丹·德斯伯德 (Slobodan Despot)

张积强

戈尔曼·萨督莱耶夫 (German Sadulaev)

埃米尔·库斯图里卡 (Emir Kusturica)

弗拉丹·武科萨夫列维奇 (Vladan Vukosavljević)

2019年6月18日

Са српског превеле Ђин Сјаолеи, Ана Јовановић и Уна Мишковић

译者：金晓蕾、约万诺维奇·安娜 (Ana Jovanović)、米斯科维奇·乌娜

(Una Mišković)

کانترپوینت (نقطه مقابل) بلگراد

کانترپوینت بلگراد یک همایش بین‌المللی است که با هماهنگی وزارت فرهنگ و رسانه‌های جمهوری صربستان بعنوان بنیانگذار، و مؤسسه مطالعات توسعه فرهنگی بعنوان مدیر اجرایی طرح، سازماندهی شده است و هدف آن گردآوری هنرمندان و متفکران اقصی نقاط جهان است که با کار و تلاش خود به طور قابل ملاحظه‌ای به درک روند جهان معاصر و شرایطی که انسان امروزی در آن قرار گرفته است، کمک می‌کنند.

کانترپوینت بلگراد فرصتی برای گفتگو در مورد مسائل مربوط به تجربیات مشترک و مهمی است که پاسخ‌های متفاوتی را می‌توان از نقطه نظرات گوناگون شخصی و جغرافیایی ارائه داد، و از سویی این تفاوت‌ها را می‌توان در یک دید گسترده به همانند یک کانترپوینت موسیقی هماهنگ کرد.

چرا کانترپوینت "بلگراد"؟ زیرا بلگراد در گذشته محل برگزاری کانترپوینت بوده و همچنان باقی مانده است. بلگراد عادت کرده است که صحنه نمایش باشد، نه تنها صحنه نمایش برخوردارها بلکه محل دیدارها و ملاقاتها. هرکس خود را در رویارویی با دیگران کاملتر می‌کند. ابداعات ادبی و تفکر آزاد در این راستا گسترده و عمق آشنایی با جهان و زمان را موجب می‌شود. کانترپوینت بلگراد همچنین قصد دارد نمونه‌ای بارز از این باور باشد که انسان موجودی گفتگوگر است و در گفتگو، هرکس می‌تواند حقایقی را که بدانها نائل شده است، بدون رد نظر دیگران، مطرح و بر آنها تأکید ورزد.

"کانترپوینت بلگراد" برای اولین بار در سال 2017 برگزار شد، هنگامی که به سوالاتی در چهار چوب موضوع "ادبیات در دوران امروزی چه کاری می‌تواند انجام دهد؟"، به این سؤال شخصیت‌هایی همچون پیتر هاندکه (اتریش)، فردریک بایگنر (فرانس)، زاخار پرلیپین (روسیه)، یو هوا (چین) و میلوان دانویلیچ (صربستان) پاسخ دادند. در "کانترپوینت بلگراد" 2018 که به موضوع "وضعیت جهانی شدن فرهنگ چگونه است؟" اختصاص یافته بود، ژانگ کانگ کانگ (چین)، یوری پولیاکوف (روسیه)، گونار کواران (ایسلند)، فرانسیسکو لوپز ساچا (کوبا)، دیوید هیمل (کانادا) و ولادیمیر پشینالو (صربستان) شرکت‌جسته بودند. گفتگوها توسط وزیر فرهنگ و رسانه‌های صربستان، ولادان ووکوساویویچ و کارگردان معروف صرب، امیر کوستوریتسا هدایت شدند.

کانترپوینت بلگراد 2019

در ضمن سومین دوره‌ی همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد، که 17 و 18 ماه ژوئن سال 2019 برگزار گردید، امسال "کانترپوان بلگراد" در 17 و 18 ژوئن برگزار می‌شود. محور اصلی همایش میزگردی تحت عنوان "هنر در دوران جنگ و بحران‌ها: نگاه امروز" است که در آن بطور خاص علاقمندی ما در پاسخ به سوالات زیر را برمی‌انگیزد.

هنر در طول زمان جنگ و شدیدترین بحران‌های اجتماعی ایجاد می‌شود. آیا چنین شرایط تاریخی منحصراً تأثیر منفی بر روند هنری دارد یا می‌تواند برای هنرمندان الهام‌بخش باشد یا هنر را در جستجوی معنای خود یاری کند؟

تفاوت میان یک هنرمند به عنوان خالق، و یک شهروند در وضعیت جنگ و بحران چیست و تا چه اندازه تعیین‌کننده فعالیت‌های اوست؟ و بطور کل در چنین شرایطی مسئولیت هنرمند به عنوان یک هنرمند چیست؟

چگونه و تا چه حد هنر می‌تواند به درک بهتر و تفسیر شرایط و روابط جنگی و بحرانی، و همچنین به درک انسان و جامعه انسانی از طریق منشور وجودی آنها کمک کند؟

آیا حقیقتاً "آواز خواندن پس از واقعه آشویتس" امکان‌پذیر است، یا اینکه در آن هنگام دقیقاً "آواز خواندن" بیش از هر چیز مورد نیاز است؟

شرکت کنندگان

حبیب احمدزاده (1964) یکی از نویسندگان پیشتاز نثر نویس نویس فیلمهای سینمایی و مستند ایران، کارگردان و فیلمنامه ایرانی، استاد دانشگاه هنر تهران و از شرکت کنندگان جنگ ایران و عراق است که اساساً آثار او نشان دهنده این موضوع انگلیسی و روسی ترجمه شده می باشد. آثار وی به زبان های و چندین جایزه ادبی به دست آورده است. رمان او " شطرنج با ماشین قیامت" به زبان صربی نیز برگردانده شده است.

جانگ چیچینگ (1962)، نمایشنامه چینی، مدیر انجمن نمایشنامه نویسان استان شاندونگ، رئیس فرهنگستان هنر، رئیس استودیو درام، معلم سرخانه دانشگاه و دانشگاه هنر استان شاندونگ. او در پروژه های توسعه اجتماعی و فرهنگی استان شاندونگ کار می کرد و مولف چندین مونوگراف ها در زمینه هنر است. برای آثار در حوزه درام چندین جایزه اهمیت ملی و بین المللی را از جمله جایزه وزارت فرهنگ برای یک درام جدید و جایزه نوآوری در فرهنگ دریافت کرده است.

گرمان سادولایو (1973)، یکی از نثر نویسان پیشتاز روس نسل میانه و تحلیلگر اجتماعی، شرکت کننده ی بسیار فعال در زندگی اجتماعی و فرهنگی در روسیه، برنده ی تعداد زیادی جوایز ملی و بین المللی، آثار او به چندین زبان ترجمه و دو کتاب وی به زبان صربی برگردانده شده است: "من، چچن" و " آتیلا، شلاق خدا". در سال 2019 نمایشنامه داستانی او با عنوان "با یک پرستو بهار نمی شود"، در برنامه درام رادیو بلگراد اجرا شده است.

محرم بازدول (1977)، نثر نویس، شاعر، مترجم و روزنامه نگار. وی هشت رمان، پنج کتاب داستان، سه کتاب ستون نوشته ها، دو کتاب مقاله و یک کتاب شعر منتشر کرده است. او با روزنامه ها و مجلات برجسته صربستان، بوسنی و هرزگوین و منطقه همکاری می کند. وی تا کنون چندین جایزه ادبی و روزنامه نگاری دریافت کرده و آثارش به زبان های انگلیسی، آلمانی، لهستانی، بلغاری و مقدونی ترجمه شده است.

اسلوبودان دسپت (1967)، نثر نویس، ناشر، روزنامه نگار، مترجم و عکاس. وی سردبیر مجله سوئیسی "L'Age d'Homme" است که در آن آثار نویسندگانی همچون ڈبریتسا چسچ، میلوش سرنیانسکی و مومو کاپر و دیگر نویسندگان را از زبان های صربی، انگلیسی، آلمانی، روسی و ایتالیایی به زبان فرانسوی ترجمه کرده است. او یکی از بنیان گذاران انتشارات "Xenia"، و همچنین بنیان گذار و سردبیر مجله "Antipresses" است. او مؤلف چهار کتاب مقالات، دو کتاب عکاسی، یک زندگینامه و یک سفرنامه و همچنین رمان "عسل" است که به صربی نیز ترجمه شده است.

سخنرانان و مجریان همایش

جناب آقای «ولادان ووکساوولیهویچ»

ولادان ووکساوولیهویچ وزیر فرهنگ و رسانه های جمهوری صربستان است. او از دانشکده حقوق دانشگاه بلگراد فارغ التحصیل و چندین بار برای تحصیل در فرانسه و آلمان اقامت نموده است. دوره کارشناسی ارشد با موضوع «موافقت نامه های بین المللی» را در دانشکده حقوق به پایان رسانده و در چند مجله برجسته صربستان (مجله حقوق، مجله «سخن ادبی»، و مجله «نین»)، مقاله نویسی کرده است. از سال 2004 عضو شورای تاج در خانواده کاراچویچ، و همچنین معاون هیئت مدیره بنیاد موقوفه «میلوش سرنیانسکی» بود و در سال 2013، در مقام دبیر فرهنگی شهرداری بلگراد فعالیت داشت. وی به زبانهای انگلیسی و فرانسوی مسلط است.

وی ریاست هیأت اجرایی مجمع فرهنگ‌های اسلاو را هم بر عهده دارد و به پیشنهاد وی، پروژه‌ی «از زبان صربی محافظت کنیم» پایه‌گذاری شده است و در ضمن آن جوایز «چارچوب‌های فرهنگ» و «نویسنده تادیچ» اهدا می‌گردد. در سال 2013 به عنوان دبیر امور فرهنگی شهرداری بلگراد انتخاب گردید و از سال 2016 وزیر فرهنگ و اطلاع‌رسانی جمهوری صربستان می‌باشد. مسلط به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی است.

امیر کوستوریتسا، کارگردان سینما، بازیگر، نثر نویس و موسیقی دان، برنده دوگانه «نخل طلایی» در جشنواره کن، «شیر طلایی» در جشنواره فیلم ونیز، جایزه «سزار» و دیگر جوایز مهم است. دارنده مدال شوالیه هنر و ادبیات جمهوری فرانسه. بنیان‌گذار و مدیر جشنواره فیلم و موسیقی «کوستندر» در روستای قومی درونگراد (شهر چوبی)، و مبتکر ایده ایجاد «شهر آندریچ» (مجمع فرهنگی که به نویسنده صرب ایوو آندریچ اختصاص داده شده است). از جمله فیلم‌هایی که او کارگردانی کرده است می‌توان به فیلم‌های «ادالی بل را یادت می‌آید؟»، «وقتی بابا رفته بود مأموریت»، «عصر کولی‌ها»، «روبیای آریزونا»، «زیرزمین»، «گریه سیاه، گریه سفید»، «زندگی معجزه است»، «در راه شیری» اشاره کرد. وی کتاب‌های «مرگ تنها شایعه‌ای تأیید نشده است»، «صد رنج» و «این به چه دردم می‌خورد» را نیز تألیف کرده است.

УЧЕСНИЦИ БЕОГРАДСКОГ КОНТРАПУНКТА: Герман Садулајев, Слободан Деспот, Владан Вукосављевић, Џанг Ђиђијанг, Мухарем Баздуљ, Хабиб Амадзаде и Емир Кустурица

PARTICIPANTS AT BELGRADE COUNTERPOINT: German Sadulaev, Slobodan Despot, Vladan Vukosavljević, Zhang Jiqiang, Muharem Bazdulj, Habib Ahmadzadeh and Emir Kusturica

LES PARTICIPANTS DU « CONTREPOINT DE BELGRADE » : German Sadulaev, Slobodan Despot, Vladan Vukosavljević, Zhang Jiqiang, Muharem Bazdulj, Habib Ahmadzadeh et Emir Kusturica

УЧАСТНИКИ БЕЛГРАДСКОГО КОНТРАПУНКТА: Герман Садулаев, Слободан Деспот, Владан Вукосавлевич, Чжан Цзыцян, Мухарем Баздуљ, Хабиб Ахмад-заде и Эмир Кустурица

“贝尔格莱德多重旋律”文学论坛的参与者：戈尔曼·萨督莱耶夫，斯洛博丹·德斯伯德，弗拉丹·武科萨夫列维奇，张积强，穆哈莱姆·巴兹杜尔，哈比卜·艾哈迈德扎德，埃米尔·库斯图里卡

همایش «نقطه‌مقابل» بلگراد: گرمان سادولایو، اسلوبودان دسپت، ولادان ووکساولیویچ

چيچینگ جانگ، محرم بازدول، حبيب احمدزاده، استیروتساكریما یاقا

گزیده‌ای از متن پیاده شده‌ی سخنرانی‌ها

جناب آقای ولادان ووکاساولیه‌ویچ:... فرهنگ آن ساحتی است که تمدن‌ها، جوامع، ملل و افراد می‌توانند در آن همنشین شوند و همدیگر را درک نمایند. و اگر همدیگر را درک کردند، در آن صورت آنان خواهند توانست در کنار هم زندگی مسالمت‌آمیز هم داشته باشند. به تبع این نکته، اگر آن‌ها نتوانستند در کنار هم زندگی مسالمت‌آمیز داشته باشند، بدین معنی خواهد بود که آنان خواهند توانست راز بزرگ تاریخ را کشف نمایند و آن راز عبارت است از این که: چگونه ممکن است که تا آن هنگام نفهمیده بودند که همه یکی هستند و همه از یک سرنوشت واحد برخوردارند و این که مجموعه‌ای از عوامل غیرمرئی همه‌ی آنان را به جهتی خاص راهنمایی می‌کند. چگونه متوجه نشده بودند که منازعات آنان که معلول عدم شناخت غیر و عدم شناخت سنت‌های غیر بوده است، در حقیقت چیزی جز نیرنگ و فریب نبوده است. متن حقیقت بر پایه‌های عمیق‌تری استوار است، اما آن پایه‌ها جز از طریق عقلانیت و فهم سنت‌ها قابل شناخت نخواهد بود...

جناب آقای امیر کاستوریتسا:... آدمی از عصر حجر توانمندی‌های هنری خود را به نمایش گذاشت و هرآنچه را که توجهش را جلب می‌کرد بر روی دیوار غارها به تصویر می‌کشید. می‌توان گفت که رشد انسانیت با یک عنصر بنیادین گره خورده است و با توجه به آن عنصر انسان را بهتر می‌توان تعریف کرد و شناخت. آن عنصر عبارت است از این که هر انسان به واقع نمایانگر یک جنگی درونی است، جنگی کوچک که در متن وجود انسانی رخ می‌دهد. و همه‌ی «نقطه‌مقابل»هایی که ما در طول رشد تاریخی خود با آن مواجه می‌شویم، معلول همین جنگ درونی اند... تا زمانی که انسان در روستاهای کوچک زندگی می‌کرد و وارد شهرها نشده بود، او بیشتر به حیات و زیست زنبورهای عسل شباهت داشته است. در دوره‌ای که انسان با داس زمین را آباد می‌نمود و پس از آن نیزه می‌ساخت، او هنوز شکارچی ابتدایی بود و در آن دوره هنوز جنگی نداشتیم. بر اساس مستندات تاریخی، جنگ‌های موقعی آغاز شد که انسان به دنبال کشف مفهوم زندگی راه افتاد. اما مفهوم زندگی را نمی‌توان در پرتو وجود مادی مورد بازشناسی قرار داد، بلکه باید گفت که مفهوم زندگی محصول اراده‌ی انسانی برای کشف خلاقیت هنری است. این خلاقیت هنری در ابتدا در غارها خودنمایی کرد و در این اواخر، توسط شخصیت‌هایی همچون میک‌آنژ و داوینچی، هنرمندانی که امروزه مثل آن‌ها یافت نمی‌شود، تثبیت گردید...

جناب آقای جانگ جیجانگ:... هدف آثار هنری این نیست که از کینه‌های به وجود آمده در جنگ‌ها پرده بردارند، بلکه لازم است هشداری برای انسان‌ها باشند با این پیام که هرچند خصومت‌های خونین وجود دارد، لیکن ما باید آن خصومت‌ها را در شکل آثار هنری عرضه نماییم. بر اساس یک آموزه‌ی فلسفی معروف، اگر قادر نباشیم از وسط یک جنگل تاریک عبور کنیم، هیچ وقت روشنایی روز و آسمان بدون ابر را مشاهده نخواهیم کرد. این یکی از مؤلفه‌های مهم شناخت خصومت‌هاست. و مثال خوبی برای فهم این مطلب سختی‌ها و رنج‌هایی است که با آن‌ها دست و پنجه نرم می‌کنیم تا به مراحل عالی خودسازی برسیم... نمی‌توان ادعا کرد که نقش هنرمند در دوره‌ی جنگ و بحران، نقشی است که مسئولیتی ویژه را به دنبال دارد. هنرمندان نمی‌توانند مسئول آغاز جنگ‌ها یا بحران‌ها باشند، ولی می‌توانند به خلق آثاری هنری بپردازند که به مردم کمک خواهد کرد ارزیابی‌شان در مورد آن جنگ و بحران دقیق‌تر و روشن‌تر باشد. هنرمند باید علی‌الوالم مشغول اندیشیدن باشد. اعتقاد دارم که اندیشیدن در باب جنگ‌ها و بحران‌ها حتماً اولین گام برای حل بحران‌ها خواهد بود...

جناب آقای حبیب احمدزاده:... بزرگی گفته است که اگر می‌بینی کسی می‌خواهد آب آلوده بپاشد، او را از آشامیدن منع نکن، بلکه به جای منع کردن، آبی زلال در کنار آن آب آلوده بگذار. انسان‌ها به خوبی می‌توانند فرق میان این دو آب را درک کنند.

زیرا اگر کسی را منع کنیم از این که آب آلوده، که برایش ضرر دارد، نخورد، ممکن است او تصور کند که آن مایع در حقیقت، نوشیدنی شکرآلود شیرین است که ما می‌خواهیم با فریب از وی بگیریم و خودمان بخوریم. به همین دلیل، بخش معظمی از نصایح و خطابات دینی تأثیری بر مخاطبین نمی‌گذارد چون در هنگام خطابه مردم را از بالا نگاه می‌کنیم. لیکن، اگر در کنار مردم و همسطح با آنان قرار بگیریم و قدرت فهم و درک آنان را محترم بشماریم، در این صورت می‌توان انتظار داشت که مردم خود اقدام به انجام فعل نمایند...

جناب آقای گرم‌ان سادولایف: ...نقطه‌مقابل باید در همه چیز حضور داشته باشد. در غذای شور به ناچار لازم است کمی شکر باشد، به غذای شیرین لازم است کمی فلفل اضافه شود و در آن صورت، غذا بهترین طعم را خواهد داشت. فرهنگ هم باید از «نقطه‌مقابل» برخوردار باشد. همه‌ی ما از پیشرفت تکنولوژی خوشحال می‌شویم و از نتایج آن استفاده می‌کنیم. می‌دانیم که اگر تکنولوژی پیشرفته نباشد، بسیاری از مردم امروز به راحتی نمی‌توانستند زندگی کنند. اگر تنها از مدل‌های کشاورزی سنتی استفاده کنیم، امروز بیشتر ما گرسنه خواهیم ماند و بدین دلیل باید همگی قردان پیشرفت تمدن مدرن باشیم. لیکن فرهنگ در همین شرایط باید در نقش «نقطه‌مقابل» ظاهر شود و نشان بدهد که تمدن مبتنی بر تکنولوژی ضرورتاً تمدنی «بی‌جان» خواهد بود...

جناب آقای اسلوبودان دسپوت: ...ما امروز در جهان «پروکروستر» زندگی می‌کنیم، یعنی در فضای تمدنی خاصی قرار داریم که می‌خواهد هرآنچه را که برجستگی‌ای دارد، از بین ببرد و هموار کند. می‌خواهد همه‌ی خطوط منحنی را به شکلی ساده، همچون خط مستقیم، معنا کند. و هنر دقیقاً در همین‌جا معنای اصلی‌اش را نشان می‌دهد، چون هنر امور را پیچیده می‌سازد، هنر هوای صاف را به شکلی مه‌آلود و تاریک معرفی می‌کند. چرا؟ به این دلیل که وجود انسانی همچون چاهی عمیق و تاریک است. در حالی که تمدن مدرن می‌خواهد این فضای مه‌آلود، این تاریکی را با نور افکن‌های عظیم تکنولوژی جدید به سادگی روشن نماید و از کنار آن بگذرد...

جناب آقای محرم بازدول: ...این تصور که می‌توان از بروز جنگ و خشم و کینه‌ی انسانی جلوگیری کرد، تصویری ناممکن است. جنگ همیشه، با این شکل یا با شکلی دیگر، وجود خواهد داشت. اصلاً، سؤال این نیست که آیا جنگی هست، بلکه سؤال این است که جنگ چگونه است. می‌توانیم آغازین صفحات قانون ادبی و فرهنگی غربی را به یاد بیاوریم، در جایی که هراکلیت در ضمن فراگمنت شماره‌ی 53 می‌گوید: جنگ پدر همه و پادشاه همه است. جنگ آزاده‌ها را آزاده و بنده‌ها را بنده کرده است. در حقیقت، نخستین کتاب قانون ادبی غرب، که همان «الیاد» است، از جنگ سخن به میان می‌آورد. چرا، بر پایه‌ی آموزه‌های این کتاب، جنگ رخ می‌دهد؟ دلیلی که ارایه می‌شود این است که شعرا برای سرودن شعر بهانه داشته باشند. لیکن، دوباره به اول بحث برمی‌گردیم: جنگ‌ها چگونه اند؟...

ولادان ووکاساولیه‌ویچ: ...شاید می‌توان ادعا کرد که ما بدون وقفه در نوعی بافت تک‌بعدی تفکر زندگی می‌کنیم و آن عبارت است از جنگ و صلح، سیاده و سفید، خیر و شر، اموری که ضد هم اند و طرف مقابل را نفی می‌کنند. کم نبوده است تعداد نظریه‌پردازانی که معتقد بودند جنگ عادی‌ترین وضع جامعه است. آنان می‌گفتند که با وجود حس نفرتی که همه‌ی ما از جنگ داریم، جنگ بارزترین نشان وجود اجتماعی ماست. اگر چنین مبنایی را بپذیریم، در این صورت خواهیم گفت که صلح وضعیتی است که انسان‌های در حال جنگ اند ولی جانشان را از دست نمی‌دهند، بلکه تضادها و تخصص‌های طبیعی خود را در قالب رقابت خلاقانه به پیش می‌برند، رقابت در تولید اقتصادی، و حتی در تولیدات فرهنگی. اگر جنگ دایمی است، باید گفت که اشکال و چارچوب‌های آن متفاوت است، و لذا به این نتیجه خواهیم رسید که هنرمند علی‌الادام در وضع جنگی به سر می‌برد...

امیر کاستوریتسا... ما در زمانی زندگی می‌کنیم که هنرمندان دیگر نقشی را که سابقاً داشتند، ندارند. بسیار انگشت‌شمار است تعداد کشورهایی که در اروپای غربی قرار دارند و در آن‌ها صدای هنرمند و آموزه هنرمند آن ارزش و تأثیر سابق را داشته باشد. به همین صورت است آثاری که ما در باب جنگ خلق می‌کنیم؛ اگر آثارمان بعدی دل‌خراش را نداشته باشد که به خاطر آن اثر ما در تلویزیون یا در پرده‌ای به نمایش دربیاید، در آن صورت باید ببینیم که اثر هنری ما تأثیرگذار نبوده است و ما به وظیفه‌ی هنری خود به خوبی عمل نکرديم. در حقیقت، ما در دورانی تاریک به سر می‌بریم و جهان در چهارراهی قرار گرفته است: نه میکل‌آنژ جدید خود را دارد، نه فیلسوف جدیدی را که بتواند مسیر درست را تعیین نماید. همه در برابر قدرت اقتصاد سرفرود آوردیم و همه‌ی چیز را در سایه‌ی آن قدرت ارزیابی می‌کنیم. علمی که امروزه با آن مواجه هستیم، دیگر ناظر به ارزش‌هایی نیست که سابقاً وجه غالب نظام ارزشی ما را تشکیل می‌داده است...

جانگ جیجانگ: ... ما شاهد تضادهای پرشماری هستیم. با غض نظر از این که دلایل آغاز یک جنگ چی بوده است، به نظر می‌رسد که ما باید هر جنگی را از منظر انسانیت مشاهده کنیم. البته، ما نمی‌توانیم از بروز جنگ جلوگیری کنیم، ولی می‌توانیم تأثیر بگذاریم تا انسانیت در ضمن آن جنگ منهدم نشود. انسان، پیش از هر چیزی، موجودی است معنوی، و جانور درنده نیست. هنگامی که جنگ‌های جهانی اول و دوم را به یاد می‌آوریم، متوجه می‌شویم که جنگ شهرها و روستاها و حیات انسانی را منهدم ساخته است. لیکن، آنچه که مهم است این نکته است که در ضمن آن جنگ‌ها، بدن‌ها از بین رفته است ولی انسان موجودی است که اغراضی متعالی‌تر از اغراض بدنی دارد، موجودی که به فکر ساحت‌هایی فراتر است. لذا، هنگامی که از جنگ سخن به میان می‌آوریم، باید از منظر معنوی آن را ارزیابی کنیم و در این صورت، رویکرد ما به سوی صلح سهل‌تر خواهد بود...

حبیب احمدزاده: ... ما باید به معنای اصلی صلح توجه داشته باشیم و از هر دروی آرامش‌بخش به عنوان صلح استفاده نکنیم، چون اثر برخی از این‌گونه دواها دروغین است. سؤال دیگری که در این‌جا لازم است مطرح شود، عبارت است از این که: چرا هنرمندان اعتبار اجتماعی خود را از دست دادند؟ بعضاً به نظر می‌رسد که اکثر هنرمندان ما اصلاً نمی‌خواهند انسان‌هایی واقعی در جهان واقعی خود باشند، چون این کار ممکن است برای آن‌ها هزینه داشته باشد. زندگی اکثر آن‌ها شبیه زندگی‌های خیالی شده است، و آن را می‌توان تنها بر روی پرده‌ی نمایش دید. من معتقد هستم که ما باید به صحنه‌ی زیست واقعی و عینی برگردیم و آن‌چنان باشیم که حقیقتاً هستیم. در این صورت ما موفق خواهیم بود. از نظر من، اولین مقدمه برای آن که دیگر جنگی نباشد این است که ما آبی بشویم که حقیقتاً هستیم و اجازه ندهیم که فریب بخوریم و دورو باشیم... اگر به کمک هنر خود بتوانیم تنها از یک نفر انسانی بهتر بسازیم، در آن صورت ما موفق بودیم. مگر می‌توان آرزویی بهتر از این داشت که یک کسی را از درون چاه بیرون بیاوریم، دست او را بگیریم و به سوی روشنایی راهنمای‌اش کنیم؟ این وظیفه‌ی ما به عنوان هنرمند است...

گرماس سادولایف: ...سوالی که مطرح شده بود این بود که آیا بدبختی‌های جنگ می‌تواند بهانه‌ی خوبی باشد برای آن که به دنبال آن آثار فاخر هنری خلق شود؟ جواب من این بوده که مگر انتخاب دیگری هم داریم. ما نمی‌توانستیم گزینه‌ی دیگری را انتخاب کنیم. در حقیقت، این سؤال سؤالی سخت بود. و انتخابی سخت خواهد بود اگر هر کدام از ما بخواهیم پاسخ بدهیم که آیا علاقمند هستیم جنگی در بیفتند و فرزندان و خانواده‌ی ما در جنگ از دستمان بروند ولی بعد از آن عالی‌ترین فیلم‌ها و رمان‌هایی با موضوع آن جنگ پدید بیاید؛ یا آن‌که نزدیکترین افراد ما همه زنده بمانند ولی آنچه در عرصه‌ی هنر خواهد ماند صرفاً فیلم‌های هالیوودی باشد. این سؤال آنقدر سخت است که نه من و نه هیچ کدام از شما پاسخ دقیق به آن را نمی‌دانیم. خوشبختانه، دنیای ما به شکلی پیش می‌رود که نیازی به طرح چنین سؤالی نیست. ما اصلاً نمی‌توانیم پاسخ را خودمان انتخاب کنیم. بدبختی‌ها و حوادث شوم در این دنیا اتفاق می‌افتد و ما از آن حوادث احساس نفرت داریم و علیه آن قد علم می‌کنیم. سازمان ملل برای جلوگیری از جنگ‌ها تشکیل شده بود و به نظر می‌رسد که این سازمان بالاخره راه‌حل سیاسی طولانی‌مدت را برای جلوگیری از بروز جنگ‌ها پیدا خواهد کرد. لیکن، از زمان تشکیل این سازمان تعداد جنگ‌هایی که اتفاق افتاد کم بود؛ هیچ تلاشی مفید نبوده است، حتی تلاش‌های دست‌جمعی بسیاری از انسان‌های فرهیخته. جنگ برخی از حقیقت‌های حیات ماست. و هنر باید موضع و جایگاه خود را در این میان تعریف کند، زیرا که هنر حتماً باقی خواهد ماند...

اسلوبودان دسپوت: ... من به خوبی در زندگی خودم متوجه شدم که هنر حقیقتاً فراتر از هر چیز دیگری است، فراتر از هر سازمان مللی، فراتر از همه‌ی مجامعی که از صلح سخن می‌گویند ولی جنگ‌ها را پدید می‌آورند... ما در شرایط عجیبی زندگی می‌کنیم، در دورانی که همه چیز وابسته به اعداد و ارقام و آمار است، وابسته به اطلاعات شخصی ما که از داخل حیات شخصی‌مان، تلفن‌مان، عادات خریدمان، درآمد‌هایمان استخراج می‌شود. ما در حقیقت در چنین سیستم پیچیده‌ای زندگی می‌کنیم و باید بدانیم که بر اساس آمار و اطلاعات شخصی خودمان خیلی از مدیران برنامه‌های خاصی می‌ریزند، برنامه‌هایی برای پیش بردن جامعه‌مان و ما به عنوان اعضای آن جامعه. تنها راهی که برای ما باقی مانده است که از طریق آن می‌توانیم فردانیت خود را در قالب آن به اثبات برسانیم، هنر است...

محرم بازدول: ... این اندیشه که جنگ و خشونت مولد نوعی خودآگاهی برای توبه خواهد بود، از نظر من، ضرورتاً اندیشه‌ای صحیح نیست. حتی می‌توان گفت که این اندیشه به نوعی فریب است که خود انسان آن را به وجود آورده تا بخواهد خودآگاهی را در واقعیتی دریابد که آن واقعیت ذاتاً فاقد هر گونه مفهوم خودآگاهی است. از زمان نگارش «الیاد» تا زمان ارنست یونگر ما شاهد خلق آموزه‌ی بزرگنمایی ارزش جنگ هستیم، اما متأسفانه باید گفت که جنگ در آن آموزه‌های غیر از جنگ‌هایی است که ما در عصر حاضر شاهد آن هستیم. جنگ امروزه بدین معناست که بزرگترین ارتش دنیا به کمک هواپیماهای فوق‌بیشرفته، بدون آن‌که هیچ خطری ارتش خودشان را تهدید کند، صدها هزار نفر را از بین می‌برد و حتی یک سرباز خودی هم کشته نمی‌شود. این جنگ نیست، بلکه هوسرانی است...

ولادان ووکاساولیه‌ویچ: ... سرود بلند هنر صدایی رساتر از هر سروصدای تاریخ سیاسی و سروصدای اسلحه است. همه‌ی آن‌هایی که این سرود بلند را می‌شنوند و می‌فهمند، می‌توانند به ترویج آن کمک کنند. آن‌ها کسانی هستند که امید این دنیا می‌باشند و به ما کمک می‌کنند تا اعتقاد داشته باشیم که ما و نسل‌های ما ذره‌ای امید حقیقی داشته باشیم به این که آینده‌ای برتر در انتظار ماست.

ما به اینجا به شهری در مرز قدیمی و نمادین جهان آمده ایم، به محل برخورد های مکرر، و همبندطور به محل گذرگاه تلاقی فرهنگ ها، با تمایل به اینکه گفتگوی ما حاوی تبادل معنی دار و متعامل باشد. نیاز به اینگونه دیدار ها، تک تک اختلافات و میراث های گوناگونی که آنها را بعنوان ماهیت بنیادین خود حمل می کنیم، مورد احترام قرار می دهد.

ایوو آندریچ، برنده جایزه نوبل، نویسنده بزرگ صرب که در این شهر زندگی می کرد، در یکی از مراسم مهم اشاره به این موضوع کرد: "کاری که تمام زندگی اش را وقف آن نموده است، تاریخ واقعی بشری را در خود جای داده است". فرهنگ آگاه به این است که حقیقت انسانی و حقیقت زمانی تنها یک سو ندارد. فرهنگ محاکمه کننده نیست، مخصوصا بدون محاسبه و کورکورانه، بلکه تلاش در ادراک مسائل و مفاهیم دارد.

امروزه، دوران پیچیدگیهای تکنولوژیکی بی تردید گرایش های فرهنگی را در گرداب خود سرکوب کرده و آنها را به حاشیه می راند. روابط میان ملت ها را متشنده می سازد و گوناگونی فرهنگی موجود در جهان را یکنواخت می کند. ویرانی های حاصله هم فیزیکی هستند و هم معنوی، و صاحبان قدرت منافع خود را به عنوان ارزشهای غیر قابل انکار به جامعه تلقین می کنند.

اگر چیزی باشد که بتوانیم قطعا در آن اتفاق نظر داشته باشیم، همان است که خلاقیت، محدودیت ها و حقایق تمایل شده را از هر کجا که آمده باشند، تحمل نمی کند. سبک زندگی سطحی و سراسر عصبی جهانی که بعنوان تنها سبک ممکن و قابل قبول تحمیل می شود، بُعد باستانی و روشنگریانه ی انسان کامل را به یک موجود تک بعدی تبدیل می کند و جامعه انسانی را به زیست توده ای تبدیل می کند که مناسب برای پردازش سریع ذهنی و روانی است.

صنعت سرگرمی و بی فرهنگی جهانی در جهتی تعریف و اشتغال یافته است که تلاش کند تا بطور کامل بر همه چیز مسلط شود. صرف نظر از اختلافات و تفاوت های دیگر که غیر قابل گریز است، فرهنگ باید در چند بُعدی شدن جهان استعانت کند. باید در مسیر بیداری و آگاهی فردی که تحت فشار های زمانه قرار گرفته است، یاری رساند.

فرهنگ، بیانی برای استنطاق و مسئولیت است. فرهنگ، این آگاهی است که جهان از دیروز آغاز نشده است و تنها برای مدت حضور و بقای ما به طول نخواهد انجامید. فرهنگ چنین است که تفاوت ها را به غنای کنترپوان تبدیل کند و نه به آشفتگی و درگیری. هر گفتگوی ادراکی گامی است به سوی چنین آگاهی. ما این گام کوچک را در اینجا برمی داریم.

حبیب احمدزاده

محررم بازدول

اسلوبودان دسپوت

جانگ جیجانگ

گرماسادولایف

امیر کاستوریتسا

ولادان ووکاساولیویچ

18 ژوئن 2019

82.09"20"

821:929

БЕОГРАДСКИ контрапункт / [уредник Пеђа Пивљанин] ; [превод на енглески Луси Стивенс и Грег де Кјур, превод на француски Бојан Савић Остојић, превод на руски Светлана Гољак и Соња Бојић, превод на кинески Ђин Сјаолеи, Ана Јовановић и Уна Мишковић, превод на персијски Александар Драговић]. - Београд : Завод за проучавање културног развитка, 2019 (Београд : Ретро принт). - [80] стр. : фотогр. ; 23 cm

"На трећем 'Београдском контрапункту', одржаном 17. и 18. јуна 2019. године, централни догађај је био округли сто на тему 'Уметност у временима кризе и ратова: поглед из данашњице ...'" --> стр. 6. - Текст упоредо на више језика. - Тираж 70.

ISBN 978-86-81529-80-5

а) Књижевност -- 21в б) Књижевници -- Интервјуи

COBISS.SR-ID 282187276